

Drög að frumvarpi til sveitarstjórnarlaga

I. KAFLI

Almenn ákvæði um sveitarfélög

1. gr.

Sjálfstjórn sveitarfélaga

Landið skiptist í sveitarfélög sem sjálf ráða málefnum sínum á eigin ábyrgð. Með stjórn sveitarfélaga fara sveitarstjórnir, sem kjörnar eru lýðræðislegri kosningu af íbúum þeirra á fjögurra ára fresti. Hver maður telst íbúi sveitarfélags þar sem hann á lögheimili. Sveitarfélög eru lögaðilar.

2. gr.

Yfirstjórn sveitarstjórnarmála

Ráðuneyti sveitarstjórnarmála fer með málefni sveitarfélaga. Engu málefni sem varðar sérstaklega hagsmunum sveitarfélags skal ráðið til lykta án umfjöllunar sveitarstjórnarinnar.

3. gr.

Markmið laganna og forsendur

Með lögum þessum er markaður almennur og skýr grundvöllur að starfsemi og stjórnskipulagi sveitarfélaga. Lögin byggja á þeim forsendum að:

- að sveitarfélög eru sjálfstæð stjórnvöld, sem stjórnað er af lýðræðislega kjörnum sveitarstjórnnum í umboði íbúa sveitarfélagsins,
- að skipulag og starfsaðstæður sveitarfélaga sé með þeim hætti að þau geti sjálf borið ábyrgð á framkvæmdverkefna sem þeim er falið að sinna,
- að sveitarfélög geti haft samvinnu sín á milli um rækslu þeirra verkefna sem þau geta ekki leyst af hendi á eigin vegum eða þau telja hagkvæmara að leysa með þeim hætti,
- að afskipti annarra stjórnvalda af málefnum sveitarfélaga taki á hverjum tíma mið af sjálfstjórn sveitarfélaga samkvæmt stjórnarskrá og sáttmála Evrópuráðsins um sjálfstjórn sveitarfélaga.
- að sveitarfélög hafi sjálfstæða tekjustofna og sjálfsforræði á gjaldskrá sem þeim er heimilt að setja.

4. gr.

Staðarmörk sveitarfélaga

Sveitarfélög hafa ákveðin staðarmörk, sem ráðast af útmerkjum þeirra fasteigna, þ.m.t. þjóðlenda, sem innan þeirra liggja.

Óheimilt er að breyta mörkum sveitarfélaga nema með lögum.

Þrátt fyrir ákvæði 2. mgr. getur ráðherra breytt mörkum sveitarfélaga í tengslum við sameiningu þeirra, eða til staðfestingar á samkomulagi milli sveitarfélaga. Birta skal staðfestingu ráðherra á breytingum staðarmarkna sveitarfélags í Stjórnartíðindum.

Réttur sveitarfélaga til ákvarðana eða umsagna um nýtingu sjávarbotns eða sjávar innan íslenskrar lögsögu, en utan marka sveitarfélags, fer að ákvæðum sérлага hverju sinni.

5. gr.

Heiti sveitarfélags

Sveitarstjórn ákveður heiti sveitarfélags að fenginni umsögn örnefnanefndar. Skal það samrýmast íslenskri málfræði og málvenju. Ef könnun er gerð meðal íbúa á viðhorfi til breytingar á nafni sveitarfélags eða á nafni nýs sveitarfélags skal leita umsagnar örnefnanefndar um þau nöfn sem kjósa skal um.

Ekki má breyta nafni sveitarfélags eða gefa nýju sveitarfélagi nafn nema með samþykki ráðuneytisins. Þegar nýtt heiti sveitarfélags hefur verið ákveðið skal samþykkt um stjórn sveitarfélagsins breytt til samræmis og tekur nýtt heiti gildi við gildistöku hennar.

6. gr.

Byggðarmerki

Sveitarstjórn er heimilt að ákveða byggðarmerki fyrir sveitarfélag. Skráning byggðarmerkis veitir sveitarfélagi einkarétt á notkun þess.

Byggðarmerki skulu skráð hjá Einkaleyfastofu sem veitir umsóknum viðtöku og kannar skráningarhæfi merkjanna.

Viðkomandi ráðherra setur nánari reglur um skráningu byggðarmerkja, m.a. varðandi umsóknir og meðferð þeirra, skilyrði fyrir skráningu, ógildingu, birtingu og gjöld fyrir umsóknir og vottorð úr byggðarmerkjaskrá.

7. gr.

Almennar skyldur sveitarfélaga

Skylt er sveitarfélögum að annast þau verkefni sem þeim eru falin í lögum. Til leiðbeiningar skal ráðuneytið árlega gefa út lista um lögmaelt verkefni sveitarfélaga, flokkaðan eftir því hvort um skyldubundin verkefni ræðir eða ekki.

Sveitarfélög skulu vinna að sameiginlegum velferðarmálum íbúanna eftir því sem fært þykir á hverjum tíma.

Sveitarfélög geta tekið að sér hvert það verkefni sem varðar íbúa þeirra, enda sé það ekki falið öðrum til úrlausnar að lögum.

II. KAFLI

Um sveitarstjórnina

8. gr.

Hlutverk sveitarstjórnar

Sveitarstjórn fer með stjórn sveitarfélagsins samkvæmt ákvæðum laga þessara og annarra laga. Starfsemi sveitarfélags fer fram á einu stjórnarsýslustigi, leiði annað ekki með beinum hætti af lögum.

Sveitarstjórn hefur ákvörðunarvald um nýtingu tekjustofna, skuldsetningu og ráðstöfun eigna og um framkvæmd verkefna sveitarfélagsins. Sveitarstjórn skal sjá um að lögbundnar skyldur séu rættar og hafa eftirlit með því að fylgt sé viðeigandi reglum í störfum sveitarfélags.

Sveitarstjórn getur ályktað um hvert það málefni sem hún telur að varði sveitarfélagið.

9. gr.

Samþykkt um stjórn og fundarsköp

Sveitarstjórnir skulu gera sérstaka samþykkt um stjórn og stjórnsýslu sveitarfélagsins og um meðferð þeirra málefna sem sveitarfélagið annast. Þar skal einnig kveðið á um fundarsköp sveitarstjórnarinnar og nefnda hennar. Slík samþykkt skal send ráðuneytinu til staðfestingar.

Ráðuneytið semur fyrirmynd að samþykkt samkvæmt 1. mgr. og birtir hana í Stjórnartíðindum. Gildir fyrirmyndin fyrir sveitarstjórn þar til sérstök samþykkt hefur verið gerð fyrir sveitarfélagið.

10. gr.

Heiti sveitarstjórnar o.fl.

Yfirstjórn hvers sveitarfélags nefnist sveitarstjórn. Heimilt er sveitarstjórn að nota heitið hreppsnefnd eða bæjarstjórn enda byggji slík málnotkun á hefð. Byggðaráð má á sama hátt nefna hreppsráð eða bæjarráð, framkvæmdarstjóra má nefna bæjarstjóra og oddvita má nefna forseta bæjarstjórnar.

Reykjavík er höfuðborg Íslands. Í Reykjavíkurborg nefnist sveitarstjórnin borgarstjórn, byggðarráð nefnist borgarráð, framkvæmdarstjóri nefnist borgarstjóri og oddviti nefnist forseti borgarstjórnar.

11. gr.

Fjöldi fulltrúa í sveitarstjórn

Í sveitarstjórn skal fjöldi fulltrúa standa á oddatölu. Fjöldi fulltrúa í sveitarstjórn skal ákveðinn í samþykkt skv. 9. gr. og skal vera innan þeirra marka sem hér segir:

1. Þar sem íbúar eru undir 5.000 skulu ekki vera færri en 5 aðalmenn.
2. Þar sem íbúar eru 5.000 til 9.999 skulu ekki vera færri en 7 aðalmenn.
3. Þar sem íbúar eru 10.000 til 14.999 skulu ekki vera færri en 9 aðalmenn.
4. Þar sem íbúar eru 15.000 til 19.999 skulu ekki vera færri en 13 aðalmenn.
5. Þar sem íbúar eru 20.000 til 29.999 skulu ekki vera færri en 15 aðalmenn.
6. Þar sem íbúar eru 30.000 til 49.999 skulu ekki vera færri en 19 aðalmenn.
7. Þar sem íbúar eru 50.000 til 99.999 skulu ekki vera færri en 23 aðalmenn.
7. Þar sem íbúar eru fleiri en 100.000 skulu ekki vera færri en 29 aðalmenn.

Þrátt fyrir ákvæði 1. mgr. er ekki skylt að fækka eða fjölga aðalmönnum í sveitarstjórn fyrr en íbúatala hefur verið hærri eða lægri en viðmiðunarmörkin í þrjú ár samfellt talið frá næstu áramótum fyrir kosningar.

12. gr.

Skipti á sveitarstjórnnum

Nýkjörin sveitarstjórn tekur við störfum 15 dögum eftir kjördag. Jafn lengi heldur fráfarandi sveitarstjórn umboði sínu, með þeim takmörkunum sem leiða af lögum um kosningar til sveitarstjórna. Áður en nýkjörin sveitarstjórn tekur við störfum hefur hún ekki umboð til töku neinna bindandi ákvarðana um málefni sveitarstjórnarinnar eða sveitarfélagsins.

Sá fulltrúi í nýkjörinni sveitarstjórn sem á að baki lengsta setu í sveitarstjórninni tryggir með lögformlegri boðun að nýkjörin sveitarstjórn haldi fyrsta fund sinn eigi síðar en 15 dögum eftir að hún tekur við störfum eftir kosningar. Hann stýrir fundi þar til oddviti hefur verið kjörinn. Hafi tveir eða fleiri fulltrúar átt jafnlengi setu í sveitarstjórninni fer aldursforseti þeirra með verkefni samkvæmt þessari málsgrein.

Fund skal boða með a.m.k. 4 daga fyrirvara.

13. gr.

Kjör oddvita og varaoddvita

Á fyrsta fundi kýs sveitarstjórn oddvita og einn eða fleiri varaoddvita.

Sá telst rétt kjörinn oddviti sem fær atkvæði meiri hluta þeirra sem sæti eiga í sveitarstjórn. Verði þeim atkvæðafjöldi ekki náð skal kjósa á ný. Við aðra umferð telst sá rétt kjörinn sem fær meirihluta atkvæða þeirra fulltrúa sem sitja fundinn, eða ef viðkomandi er sá eini sem fær atkvæði.

Fáist ekki niðurstaða við aðra umferð skal kosið þriðja sinni, en nú á milli þeirra tveggja sem flest atkvæði fengu við aðra umferð. Ef nauðsynlegt reynist skal varpa hlutkesti um það milli hverra tveggja verður kosið. Verður þá sá rétt kjörinn sem fleiri atkvæði fær. Verði atkvæði jöfn ræður hlutkesti.

Þegar að lokinni kosningu oddvita skjal kjósa varaoddvita. Kosning varaoddvita fer fram með sama hætti og oddvita, enda fari ekki um kosningu hans samkvæmt 5. mgr.

Í samþykkt um stjórn sveitarfélags má ákveða að kjósa skuli fyrsta og annan varaoddvita til að gegna, í þeirri röð, störfum oddvita í forföllum hans. Skal kosning þeirra vera hlutfallskosning, enda sé ekki full samstaða um annað innan sveitarstjórnar.

Tilkynna skal kosningu oddvita og varaoddvita til ráðuneytis þegar að því loknu.

Kjörtímabil oddvita og varaoddvita er hið sama og sveitarstjórnar, nema sveitarstjórn ákveði annað. Njóti oddviti eða varaoddviti ekki lengur stuðnings sveitarstjórnar skal kjósa í þau embætti að nýju. Hið sama á við ef oddviti eða varaoddviti forfallast varanlega eða fá lausn frá starfi.

III. KAFLI

Sveitarstjórnarfundir

14. gr.

Skylda til að halda fundi

Sveitarstjórn skal halda reglulega fundi á þeim stað og tíma sem ákveðið er fyrirfram eða mælt er fyrir um í samþykkt um fundarsköp. Aukafundi skal halda þegar oddviti telur það nauðsynlegt eða þriðjungur sveitarstjórnarfulltrúa óskar þess. Aukafund skal halda eigi síðar en fjórum virkum dögum eftir að ósk þar um barst þeim er boða skal fund skv. 15. gr.

15. gr.

Boðun og auglýsing funda

Framkvæmdarstjóri eða oddviti, eftir ákvörðun sveitarstjórnar, boðar fundi. Fundarboð skal berast sveitarstjórnarmönnum eigi síðar en þremur sólarhringum fyrir fund. Fundarboð vegna aukafunda skal berast sveitarstjórnarmönnum svo fljótt sem auðið er og ekki síðar en sólarhring fyrir fund.

Fundarboði skal fylgja dagskrá fundarins og þau gögn sem eru nauðsynleg til að sveitarstjórnarmenn geti tekið upplýsta afstöðu til mála sem þar eru tilgreind.

Íbúum sveitarfélags skal kunnbert með opinberri auglýsingu hvar og hvenær sveitarstjórn heldur fundi. Einnig skal sveitarstjórn birta opinberlega, innan sömu tímafresta og við á um sveitarstjórnarmenn, fundarboð og dagskrá fundar, enda standi reglur um þagnarskyldu því ekki í vegi. Opinber birting á vefsíðu sveitarfélags telst fullnægjandi.

16. gr.

Opnir fundir

Fundir sveitarstjórna eru opnir. Sveitarstjórn getur ákveðið að einstök mál skuli rædd fyrir luktum dyrum þegar það telst nauðsynlegt vegna eðlis málsins. Oddviti eða sveitarstjórn sjálf getur jafnframt ákveðið að ræða fyrir luktum dyrum tillögu um lokun fundar.

Þrátt fyrir að fundi sé lokað er heimilt að ákveða að tilteknir starfsmenn sveitarfélags séu viðstaddir. Sveitarstjórn getur boðið öðrum aðilum að vera viðstaddir lokaða fundi, enda gangi það ekki gegn þagnarskyldu sveitarstjórnar og slíkt telst æskilegt til að upplýsa það mál sem til umfjöllunar er.

17. gr.

Ályktunarhæfi og atkvæðagreiðsla

Sveitarstjórn getur enga ályktun gert nema meira en helmingur sveitarstjórnarmanna sé viðstaddur á fundi.

Á sveitarstjórnarfundum ræður afl atkvæða úrslitum mála. Hjáseta telst þátttaka í atkvæðagreiðslu.

Ef jafnmörg atkvæði eru með málefni og á móti fellur það, en við kosningar ræður hlutkesti.

18. gr.

Tvær umræður í sveitarstjórn

Sveitarstjórn skal hafa tvær umræður, með a.m.k. einnar viku millibili um samþykktir og aðrar reglur sem samkvæmt lögum eiga að hljóta staðfestingu ráðherra.

Sveitarstjórn skal hafa tvær umræður, með a.m.k. tveggja vikna millibili, um fjárhagsáætlanir sveitarfélagsins. Það á þó ekki við um viðauka við fjárhagsáætlun.

19. gr.

Fundarstjórn og fundargerðir

Oddviti stjórnar fundum sveitarstjórnar. Hann sér um að fundargerðir séu færðar og að fundir fari að öðru leyti fram í samræmi við lög, samþykktir sveitarfélagsins og almenn fundarsköp.

Ráðherra skal með reglugerð setja nánari fyrirmæli um ritun fundargerða sveitarstjórna, m.a. um hvað þar er skylt að bóka, um varðveislu fundargerða, staðfestingu þeirra þegar að loknum fundi og birtingu.

20. gr.

Hæfi til þátttöku í meðferð og afgreiðslu einstakra mála

Um hæfi sveitarstjórnarmanna, nefndafulltrúa og starfsmanna sveitarfélaga til þátttöku í meðferð eða afgreiðslu mála þar sem taka á, eða til greina kemur, að taka stjórnvaldsákvörðun skv. 2. mgr. 1. gr. stjórnarsýslulaga nr. 37/1993, gilda ákvæði stjórnarsýslulaga, sé ekki öðruvísi ákveðið í lögum þessum. Um vanhæfi vegna skyldleika eða mægða telst viðkomandi þó aðeins vanhæfur sé hann eða hafi verið skyldur eða mægður aðila í beinan legg eða að einum lið til hliðar eða tengdur aðila með sama hætti vegna ættleiðingar.

Í öðrum tilvikum en skv. 1. mgr. ber sveitarstjórnsmanni, nefndarfulltrúa eða starfsmanni sveitarfélags að víkja sæti við meðferð og afgreiðslu máls þegar það varðar hann eða nána venslamenn hans svo sérstaklega að almennt má ætla að viljaafstaða hans mótist að einhverju leyti þar af. Þessi regla tekur einnig til gerðar samninga fyrir hönd sveitarfélags.

Sveitarstjórnarmenn eru ekki vanhæfir þegar verið er að velja fulltrúa til trúnaðarstarfa á vegum sveitarstjórnar eða ákveða þóknun fyrir slík störf.

Sveitarstjórnarmenn eða nefndarmenn sem jafnframt gegna öðru starfi hjá sveitarfélaginu og hafa sem slíkir átt þátt í að undirbúa tiltekið mál sem lagt er fyrir sveitarstjórn eða nefnd, eða hafa áður í starfi sínu fyrir sveitarfélagið tekið ákvörðun í máli sem síðan kemur til meðferðar af hálfu sveitarstjórnar eða nefndar, eru alltaf vanhæfir þegar sveitarstjórnin eða nefndin fjallar um málið. Þetta á þó ekki við um framkvæmdarstjóra.

Ákvæði 4. mgr. á ekki við þegar sveitarstjórn eða viðkomandi nefnd fjallar um og afgreiðir ársreikninga, fjárhagsáætlanir, skipulagsáætlanir og aðrar almennar áætlanir sveitarfélagsins enda eigi sveitarstjórnarmaður ekki sérstakra og verulegra hagsmuna að gæta, umfram aðra, við afgreiðslu viðkomandi málefnis.

Sveitarstjórnarmaður, nefndarfulltrúi eða starfsmaður sveitarfélags sem veit hæfi sitt eða annars orka tvímælis skal án tafar vekja athygli oddvita, formanns nefndar eða næsta yfirmanns á því.

Sveitarstjórn tekur ákvörðun um hæfi sveitarstjórnarmanns til meðferðar og afgreiðslu einstakra mála. Sveitarstjórnarmaður sem hlut á að máli má taka þátt í atkvæðagreiðslu um hæfi sitt. Nefnd tekur ákvörðun um hæfi nefndarmanns. Nefndarmaður sem hlut á að máli má taka þátt í atkvæðagreiðslu um hæfi sitt.

Sveitarstjórnarmaður eða nefndarmaður sem vanhæfur er til meðferðar máls má ekki taka þátt í meðferð þess eða hafa áhrif á það með öðrum hætti og skal yfirgefa fundarsal við meðferð þess og afgreiðslu.

Í samþykkt um stjórn sveitarfélags má sveitarstjórn setja strangari reglur um vanhæfi vegna skyldleika eða mægða en fram kemur í 1. mgr.

21. gr.
Varamenn

Þegar kosið hefur verið til sveitarstjórnar óbundinni kosningu taka varamenn sæti í sveitarstjórn í þeirri röð sem þeir voru kosnir.

Þegar kosið hefur verið til sveitarstjórnar hlutbundinni listakosningu, eða listi hefur verið sjálfkjörinn, taka varamenn af þeim lista sem aðalfulltrúi er sæti í sveitarstjórn í þeirri röð sem þeir voru kosnir.

Ef framboðslisti hefur verið borinn fram af tveimur eða fleiri stjórnarálflokkum eða samtökum þá geta aðalmenn listans komið sér saman um að varamenn listans, sem eru úr sama stjórnarálflokki eða samtökum og aðalmaður, taki sæti hans í sveitarstjórn í þeirri röð sem þeir voru kosnir án tillits til þess hvar þeir annars eru í röð varamanna. Sé enginn varamaður af viðkomandi lista í sama stjórnarálflokki eða samtökum og sá aðalfulltrúi sem í hlut á taka varamenn listans sæti samkvæmt venjulegum reglum. Hér skal ávallt miðað við stöðu viðkomandi á þeim tíma er kjör til sveitarstjórnar fór fram.

Yfirlýsingu um samkomulag skv. 3. mgr. skal leggja fram á fyrsta eða öðrum fundi sveitarstjórnar að loknum sveitarstjórnarkosningum og gildir hún til loka kjörtímabils.

IV. KAFLI
Réttindi og skyldur sveitarstjórnarmanna

22. gr.
Mætingarskylda

Sveitarstjórnarmönnum ber skylda til að taka þátt í öllum sveitarstjórnarfundum og fundum í nefndum og ráðum sem hann hefur verið kjörinn til nema lögmat forföll hamli.

23. gr.
Skylda til að taka kjöri

Aðal- og varamönnum í sveitarstjórn er skylt að taka kjöri í nefnd, ráð eða stjórn á vegum sveitarfélagsins, sem og til annarra trúnaðarstarfa á vegum sveitarfélagsins.

Sá sem verði hefur oddviti heilt kjörtímabil eða lengur eða gengt ákveðnu starfi innan sveitarstjórnar jafnlangan tíma eða lengur getur skorast undan kosningu til þess starfs jafnlangan tíma og hann hefur haft starfið með höndum. Ósk um undanþágu skal sett fram áður en kjör í viðkomandi starf fer fram.

24. gr.

Aðrar almennar skyldur sveitarstjórnarmanna

Hverjum sveitarstjórnarmanni er skylt að inna af hendi störf sem sveitarstjórn felur honum og varða verkefni sveitarstjórnarinnar.

Sveitarstjórnarmönnum ber að gegna starfi sínu af alúð og samvirkusemi. Sveitarstjórnarmönnum ber í hvívetna að gæta að almennum hagsmunum íbúa sveitarfélagsins, sem og öðrum almannahagsmunum.

25. gr.

Sjálfstæði í starfi

Sveitarstjórnarmenn eru sjálfstæðir í störfum sínum. Þeir eru einungis bundnir af lögum og eigin sannfæringu um afstöðu til einstakra mála.

26. gr.

Málfrelsi, tillöguréttur og atkvæðisréttur

Sveitarstjórnarmenn hafa málfrelsi á fundum sveitarstjórnar, eftir því sem nánar er ákveðið í fundarsköpum. Þeir hafa tillögurétt og atkvæðisrétt á fundum sveitarstjórnar.

Þeir sem rétt eiga til að taka þátt í umræðum í sveitarstjórn eiga rétt á að fá bókaðar í fundargerð stuttar athugasemdir um afstöðu til þeirra mála sem til umræðu eru.

Vilji sveitarstjórnarmaður ekki una úrskurði oddvita um stjórn fundar og fundarskóp getur hann skotið úrskurðinum til sveitarstjórnar sem sker úr án umræðna.

27. gr.

Réttur til að bera upp mál

Sveitarstjórnarmaður á rétt á að tekið verði á dagskrá sveitarstjórnarfundar hvert það málefni sem sérstaklega varðar hagsmuni sveitarfélagsins eða verkefni þess.

Mál sem ekki er tilgreint á útsendri dagskrá sveitarstjórnarfundar verður ekki tekið til afgreiðslu á viðkomandi fundi gegn mótmælum sveitarstjórnarmanns. Undantekningu frá því má þó gera ef afgreiðsla málsins þolir ekki bið eða mál er augljóslega svo einfalt að ljóst er að frestun á afgreiðslu þess hefur enga þýðingu, enda samþykki 2/3 hlutar fundarmanna þá málsmeðferð.

28. gr.

Aðgangur að gögnum og þagnarskylda

Vegna starfa sinna í sveitarstjórn á sérhver sveitarstjórnarmaður rétt á að kynna sér gögn og upplýsingar sem fyrir liggja í stjórnsýslu sveitarfélags og varða málefni sem komið geta til umfjöllunar í sveitarstjórn.

Sveitarstjórnarmaður skal eiga eðlilegan aðgang að skrifstofu og stofnunum sveitarfélagsins í þeim tilgangi að kynna sér starfsemi sveitarfélagsins og rekstur.

Sveitarstjórn skal í samþykkt um stjórn sveitarfélags mæla nánar fyrir um rétt sveitarstjórnarmanna til að fá afhent afrit gagna sem falla undir 1. mgr. og um fyrirkomulag og framkvæmd aðgangs að skrifstofu og stofnunum sveitarfélags skv. 2. mgr.

Sveitarstjórnarmaður skal beina óskum skv. 1. og 2. mgr. til framkvæmdarstjóra sem getur hafnað beiðni í heild eða að hluta þegar það telst nauðsynlegt vegna meðferðar einstakra mála eða sérstakra lagareglna eða ef aðgangur myndi fela í sér óhæfilegt álag á stjórnsýslu sveitarfélagsins. Sveitarstjórn hefur þó endanlegt ákvörðunarvald um þessi atriði.

Sveitarstjórnarmenn skulu gæta trúnaðar um það sem þeir verða áskynja í starfi sínu og leynt á að fara samkvæmt lögum eða eðli máls. Þagnarskylda helst þótt látið sé af starfi.

29. gr.

Siðareglur og góðir starfshættir

Sveitarstjórn er heimilt að setja sér siðareglur sem sendar skulu ráðuneytinu til staðfestingar. Siðareglur hvernar sveitarstjórnar gilda einnig fyrir næstu sveitarstjórn, nema hún kjósi að setja nýjar reglur.

Öllum kjörnum fulltrúum í sveitarstjórn og nefndum og ráðum sem sveitarstjórn skipar ber að haga störfum sínum í samræmi við settar siðareglur.

Samband íslenskra sveitarfélaga skipar nefnd sem veitt getur almenn álit um siðareglur og skýringu þeirra. Ráðuneytið getur borið tillögur sveitarstjórna um siðareglur undir nefndina áður en það tekur þær til staðfestingar. Mál sem lúta að brotum einstakra fulltrúa á siðareglum verða hvorki borin undir nefndina né ráðuneytið til úrlausnar.

30. gr.

Lausn frá störfum

Missi fulltrúi í sveitarstjórn kjörgengi skal hann víkja úr sveitarstjórn.

Telji sveitarstjórnarmaður sig ekki geta gengt skyldum sínum í sveitarstjórn án óhæfilegs álags, s.s. vegna veikinda eða annarrar vinnu, getur sveitarstjórn létt af honum störfum eða veitt honum lausn úr sveitarstjórn, að hans ósk, um tiltekinn fyrirfram ákveðinn tíma, eða til loka kjörtímabils.

Þegar sveitarstjórnarmaður flytur úr sveitarfélagi um stundarsakir má sveitarstjórn ákveða að hann skuli víkja úr sveitarstjórn þar til hann tekur aftur búsetu í sveitarfélaginu. Slík ákvörðun skal tekin áður en sveitarstjórnarmaður flytur um stundarsakir. Sé ekki tekin ákvörðun samkvæmt þessari málsgrein missir sveitarstjórnarmaður kjörgengi samkvæmt hefðbundnum reglum.

Ef sveitarstjórnarmaður missir fjárforræði skal sveitarstjórn veita honum lausn frá störfum þann tíma er sviptingin gildir.

31. gr.

Innköllun varamanna

Þegar aðalmaður er vanhæfur til meðferðar ákveðins máls í sveitarstjórn skal kalla varamann hans til afgreiðslu þess. Að afgreiðslu máls lokinni tekur aðalmaður sæti sitt á viðkomandi fundi á ný. Verði innköllun varamanns ekki við komið getur hinn vanhæfi sveitarstjórnarmaður krafist þess að umræðu og afgreiðslu máls verði frestað til næsta fundar. Frestun nær þó ekki fram að ganga ef 2/3 hlutar viðstaddra sveitarstjórnarfulltrúa greiða atkvæði gegn frestun eða ef frestun hefði í för með sér að gengið væri gegn lögbundnum afgreiðslutíma máls.

Þegar aðalmaður getur ekki mætt til einstaks fundar eða þarf að víkja af fundi af heilbrigðisástæðum eða vegna annarra óviðráðanlegra ástæðnatekur varamaður hans sæti í sveitarstjórn á þeim fundi. Forföll samkvæmt þessari grein taka ávallt til viðkomandi fundar í heild, eða til loka fundar sé um það að ræða.

Þegar fyrirséð er að aðalmaður í sveitarstjórn mun hafa forföll frá störfum vegna atvika sem greinir í 2. mgr. í a.m.k. einn mánuð skal varamaður hans taka sæti í sveitarstjórninni frá og með næsta fundi, enda séu þá ástæður forfalla enn til staðar. Þegar forföllum lýkur tekur aðalmaður, frá og með næsta fundi, sæti sitt á ný.

Þegar aðalmaður fellur frá, missir kjörgengi eða fær lausn frá starfi í sveitarstjórn skal varamaður hans taka sæti í sveitarstjórn frá og með næsta fundi.

Varamenn verða ekki kallaðir til í öðrum tilvikum en fram koma í grein þessari. Sveitarstjórn sker úr um hvort skilyrði til innköllunar varamanns séu fyrir hendi.

32. gr.

Réttur til þóknunar, orlofs o.fl.

Skylt er sveitarstjórn að ákveða hæfilega þóknun til sveitarstjórnarmanna fyrir störf þeirra. Sé um langan veg að fara milli heimilis sveitarstjórnarmanns og fundarstaðar sveitarstjórnar skal einnig ákveða hæfilega greiðslu ferða- og dvalarkostnaðar sé um hann að ræða.

Nú tekst sveitarstjórnarmaður ferð á hendur í þágu sveitarfélagsins samkvæmt ákvörðun sveitarstjórnar, og á hann þá rétt til greiðslu hæfilegs ferða- og dvalarkostnaðar.

Sveitarstjórn er heimilt að setja í samþykkt um stjórn og stjórnýslu sveitarfélags ákvæði um réttindi sveitarstjórnarmanna, svo sem varðandi lífeyrissjóði, fæðingarorlof og biðlaun.

Sveitarstjórnarmaður má ekki afsala sér greiðslum sem honum eru ákveðnar á grundvelli þessarar greinar.

33. gr.

Réttur til þátttöku í sveitarstjórnarstörfum

Atvinnuveitanda er óheimilt að segja starfsmanni upp störfum af þeirri ástæðu að hann hafi boðið sig fram til sveitarstjórnar eða verið kjörinn í sveitarstjórn.

Sé starfsmanni, sem hefur boðið sig fram til sveitarstjórnar eða verið kjörinn í sveitarstjórn sagt upp skal vinnuveitandi hans sýna fram á að ástæður uppsagnar sé ekki að rekja til þeirra atriða.

Starfsmaður sem kjörinn hefur verið í sveitarstjórn á rétt á fjarveru úr starfi að því leyti sem honum er nauðsyn á til að mæta til funda í sveitarstjórn, hjá nefndum sveitarfélagsins og á aðra fundi sem hann hefur verið kjörinn til að sækja fyrir hönd sveitarstjórnar. Teljist viðvera starfsmanns nauðsynlegt vegna sérstakra og rökstuddra atvika getur atvinnuveitandi þó hafnað ósk starfsmanns um fjarveru.

Réttur til fjarveru skv. 3. mgr. á ekki við um sveitarstjórnarmann sem jafnframt er framkvæmdarstjóri.

34. gr.

Réttindi og skyldur varamanna

Ákvæði þessa kafla, um réttindi og skyldur sveitarstjórnarmanna, eiga einnig við um varamenn þegar þeir taka sæti í sveitarstjórn.

V. KAFLI

Nefndir, ráð og stjórnir

35. gr.

Byggðarráð

Sveitarstjórn getur ákveðið í samþykkt um stjórn sveitarfélagsins að kosið skuli sérstakt byggðarráð. Í sveitarstjórnnum sem skipaðar eru fimm aðalfulltrúum er þó ekki heimilt að kjósa byggðarráð.

Byggðarráð telst til fastanefnda sveitarstjórnar, sbr. 37. gr. Ákvæði þessa kafla, þar á meðal um framsal á valdi til fullnaðaragreiðslu mála, eiga við um byggðarráð að því leyti sem annað er ekki sérstaklega tekið fram.

Byggðarráð fer ásamt framkvæmdastjóra með framkvæmdastjórn og fjármálastjórn sveitarfélagsins, að því leyti sem þessi mál eru ekki öðrum falin. Byggðarráð hefur eftirlit með stjórnýslu sveitarfélagsins og fjárstjórn þess, semur drög að fjárhagsáætlun og leggur

þau fyrir sveitarstjórn. Þá sér byggðarráð um að ársreikningar sveitarfélagsins séu samdir reglum samkvæmt og lagðir fyrir sveitarstjórn til meðferðar og afgreiðslu.

Heimilt er að ákveða í samþykkt um stjórn sveitarfélags að byggðarráð taki að meira eða minna leyti við starfi annarra fastanefnda sveitarstjórnar. Einnig er heimilt að ákveða í samþykkt um stjórn sveitarfélags að ályktanir, tillögur og fundargerðir annarra nefnda megi leggja fyrir byggðarráð til umfjöllunar áður en þær eru lagðar fyrir sveitarstjórn til kynningar eða endanlegrar afgreiðslu einstakra ályktana eða tillagna sem þar koma fram. Þá er heimilt að fela byggðarráði fullnaðarafgreiðslu einstakra mála sem samkvæmt samþykktum sveitarfélags hafa áður komið til umfjöllunar annarra nefnda sveitarstjórnar.

36. gr.

Kosning í byggðarráð

Byggðarráð skal kosið til eins árs í senn, nema annað sé ákveðið í samþykkt um stjórn sveitarfélags.

Fjöldi aðalmanna í byggðarráði skal standa á oddatölu. Aðalmenn í byggðarráði skulu ekki vera fleiri en sem nemur helmingi af aðalfulltrúum í sveitarstjórn, þó mest níu. Kjósa skal jafnmarga aðal- og varamenn.

Aðalmenn í byggðarráði skulu koma úr hópi aðalmanna í sveitarstjórn. Varamenn skal einnig velja úr hópi aðalfulltrúa í sveitarstjórninni. Heimilt er þó að ákveða að þeir aðalfulltrúar og varafultrúar, sem kosningu (geta varamenn hlotið kosningu?) hafa hlotið af sama framboðslista og hinn kjörni byggðarráðsmaður, verði varamenn hans í þeirri röð sem þeir skipuðu listann. Sveitarstjórn kýs formann og varaformann byggðarráðs úr hópi kjörinna byggðarráðsmanna.

37. gr.

Fastanefndir sveitarstjórnar

Sveitarstjórn kýs fulltrúa í nefndir eftir því sem fyrir er mælt í lögum og samþykkt um stjórn sveitarfélags. Slíkar nefndir teljast fastanefndir sveitarstjórnar.

Fjöldi fulltrúa og verksvið fastanefndar skal ákveðið í samþykkt um stjórn sveitarfélagsins, að því leyti sem það er ekki ákveðið í lögum.

Kjörtímabil fastanefnda er hið sama og sveitarstjórnarinnar, nema annað leiði af lögum eða samþykktum um stjórn sveitarfélagsins. Að loknum sveitarstjórnarkosningum halda fastanefndir þó umboði sínu þar til nýkjörin sveitarstjórn hefur kjörið nýja nefnd í þeirra stað.

Heimilt er sveitarstjórn að sameina nefndir þannig að ein nefnd fari með verkefni á fleiri en einu sviði þó að svo sé kveðið á í lögum að kjósa skuli sérstaka nefnd til að fara með tiltekin verkefni.

Í sveitarfélögum þar sem erfiðlega horfir með að manna nefndir er sveitarstjórn heimilt að fara sjálf með verkefni lögskipaðrar nefndar nema verkefni hennar sé ósamrýmanlegt störfum sveitarstjórnar að mati ráðuneytisins.

38. gr.

Nefnd fyrir hluta sveitarfélags

Sveitarstjórn getur kosið nefnd til að fara með afmörkuð málefni eða málaflokka í hluta sveitarfélags.

Ef mælt er fyrir um kosningu slíkrar nefndar í lögum eða samþykkt um stjórn sveitarfélags telst hún til fastanefnda sveitarstjórnar.

Í samþykkt um stjórn má ákveða að nefnd samkvæmt þessari gein skuli kjósa í almennum kosningum í viðkomandi hluta sveitarfélagsins. Sé þeirri heimild beitt má ennfremur mæla fyrir um að aðeins séu kjörgengir í nefndina þeir sem lögheimili eiga í

viðkomandi hluta sveitarfélagsins. Að öðru leyti gilda um störf slíkrar nefndar, kjörgengi, réttindi og skyldur nefndarmanna og aðra þætti ákvæði þessa kafla eftir því sem við getur átt.

39. gr.

Nefnd til að fara með einstök verkefni eða málaflökka

Sveitarstjórn getur kosið nefndir til að fjalla um og undirbúa einstök mál, málaflökka eða verkefni. Umboð slíkra nefnda getur sveitarstjórn afturkallað hvenær sem er og fellur það sjálfkrafa niður við lok kjörtímabils sveitarstjórnar.

Í nefndir samkvæmt þessari grein má kjósa einstaklinga sem ekki hafa náð aldri til að njóta kosningaréttar í sveitarfélagi og einstaklinga sem ekki eru búsettir þar.

40. gr.

Valdsvið nefnda

Sveitarstjórn ákveður valdsvið nefnda, ráða og stjórna sem hún kys nema slíkt sé ákveðið í lögum.

Hafi nefnd ekki verið falin fullnaðarafgreiðsla máls samkvæmt lögum eða samþykkt um stjórn sveitarfélagsins teljast ályktanir hennar tillögur til sveitarstjórnar, enda þótt þær séu orðaðar sem ákvarðanir eða samþykktir nefndar.

41. gr.

Afgreiðsla á fundargerðum

Fundargerðir nefnda, ráða og stjórna skulu lagðar fyrir byggðarráð eða sveitarstjórn eftir því hver háttur er hafður á fullnaðarafgreiðslu í viðkomandi málaflökki. Ef fundargerðir nefnda innihalda ályktanir eða tillögur sem þarfnast staðfestingar byggðarráðs eða sveitarstjórnar ber að taka viðkomandi ályktanir og tillögur fyrir sem sérstök mál og afgreiða þau með formlegum hætti. Ef fundargerðir nefnda innihalda hins vegar ekki slíkar ályktanir eða tillögur er nægjanlegt að þær séu lagðar fram til kynningar.

Ályktun nefndar sem hefur fjárútlát í för með sér skal lögð fyrir sveitarstjórn eða byggðarráð eftir því sem fyrir er mælt í samþykkt um stjórn sveitarfélagsins.

Eftir því sem við á gildir ákvæði þetta einnig um afgreiðslu sveitarstjórnar á fundargerðum byggðarráðs.

42. gr.

Framsal sveitarstjórnar á valdi til fullnaðarafgreiðslu mála

Í því skyni að stuðla að hagræðingu, skilvirkni og hraðari málsmeðferð getur sveitarstjórn ákveðið, í samþykkt um stjórn sveitarfélagsins, að fela fastanefnd fullnaðarafgreiðslu einstakra mála sem ekki varða verulega fjárhag sveitarfélagsins, nema lög eða eðli máls mæli sérstaklega gegn því. Ef fastanefnd er falið vald samkvæmt þessari málsgrein skal fjöldi nefndarmanna standa á oddatölu.

Á sama hátt, og með sömu skilyrðum, er sveitarstjórn heimilt að fela einstökum starfsmönnum sveitarfélags fullnaðarafgreiðslu mála. Sveitarstjórn, byggðarráð eða hlutaðeigandi fastanefnd skal hafa eftirlit með afgreiðslu mála samkvæmt þessari málsgrein og kalla eftir reglulegum skýrslum um ákvarðanir sem teknar eru á grundvelli hennar. Þessi málsgrein hefur þó ekki áhrif á almennar heimildir starfsmanna sveitarfélagsins til töku ákvarðana sem varða daglegan rekstur og þjónustu sveitarfélagsins og teljast leiða af stöðuumboði þeirra.

Sá starfsmaður sem fengið hefur framselt vald til fullnaðarafgreiðslu mála skv. 2. mgr., eða þriðjungur hlutaðeigandi fastanefndar skv. 1. mgr., getur ávallt óskað eftir því að sveitarstjórn, byggðarráð eða viðkomandi fastanefnd samkvæmt samþykktum sveitarfélagsins taki ákvörðun í máli.

Þegar sveitarstjórn nýtir heimildir skv. 1. eða 2. mgr. skal jafnframt kveða á um það í samþykkt sveitarfélagsins hver skuli taka fullnaðarákvörðun í máli skv. 3. mgr. og hvernig skuli fara með endurupptöku mála sem hljóta afgreiðslu samkvæmt þessum ákvæðum.

43. gr.

Kosningar og kjörgengi

Kosningar í fastanefndir sveitarstjórnar, nefndir fyrir hluta sveitarfélags, nefndir til að fara með einstök verkefni eða málaflokka, byggðarráð og aðrar nefndir og stjórnir sem sveitarfélag á aðild að skulu vera leynilegar og bundnar hlutfallskosningar ef þess er óskað.

Þeir einir eru kjörgengir í nefndir, ráð og stjórnir sem hafa kosningarétt í sveitarfélaginu, nema annað leiði af lögum.

Starfsmenn fyrirtækja og stofnana sveitarfélags eru ekki kjörgengir í nefndir, ráð og stjórnir þeirra fyrirtækja eða stofnana er þeir starfa hjá. Sveitarstjórn getur þó ákveðið að víkja frá þessu ef málefni vinnuveitanda eru óverulegur þáttur í starfi viðkomandi nefndar og starfið er ekki þess eðlis að hætta sé á hagsmunaárekstrum þrátt fyrir nefndasetu.

44. gr.

Framlagning lista við hlutfallskosningu

Við bundna hlutfallskosningu í nefndir skal framlagning lista fara fram með eftirfarandi hætti:

1. Leggja skal fram lista þar sem fram koma tillögur um fulltrúa í viðkomandi nefnd. Hver sveitarstjórnarmaður getur aðeins staðið að tillögu um einn lista í hverja nefnd. Listi getur innihaldið allt að tvöföldum þeim fulltrúafjölda sem kjósa skal til nefndarinnar. Nafn sveitarstjórnarmanns má aðeins setja á þann lista sem hann sjálfur stendur að tillögu um.

2. Ef velja á tvo eða þrjú fulltrúa í nefnd skal a.m.k. einn af hvoru kyni vera á lista. Ef velja á fjóra eða fimm fulltrúa skulu a.m.k. tveir af hvoru kyni vera á lista. Ef velja á sex til átta í nefnd skulu a.m.k. þrír af hvoru kyni vera á lista. Ef velja á níu fulltrúa skulu a.m.k. fjórir af hvoru kyni vera á lista. Ef velja á fleiri í nefnd skal a.m.k. 40% af hvoru kyni vera á lista. Ef kjörgengi í nefnd er bundið við sveitarstjórnarmenn eða varamenn þeirra á þessi regla þó ekki við. Hið sama á við ef kjörgengi í nefnd er bundið með þeim hætti að ekki er fært að fullnægja kröfum samkvæmt þessum lið.

3. Tillaga um lista skal lögð fram skriflega og undirrituð af a.m.k. einum þeirra sveitarstjórnarmanna sem stendur að henni. Ef gerð er tillaga um fulltrúa sem ekki er skylt að taka kjöri í viðkomandi nefnd skal liggja fyrir samþykki hans fyrir tilnefningunni.

45. gr.

Kosning á milli lista

Kosning á milli lista skal fara fram á eftirfarandi hátt:

1. Nefndasætum er deilt á viðkomandi lista í hlutfalli við þau atkvæði sem hver listi fær á grundvelli eftirfarandi reglu: Deila skal atkvæðatölum listanna með tölunum 1, 2, 3, 4, o.s.frv. Útkomutölur eru skráðar fyrir hvern lista.

2. Þegar ákveðnar hafa verið útkomutölur fyrir hvern lista skal ákvarða hvaða fulltrúar hafa fengið kosningu í nefnd. Það er gert á eftirfarandi hátt: Fyrsta fulltrúa fær sá listi sem hefur hæsta útkomutölu. Sú tala er síðan felld niður. Annan fulltrúa fær sá listi sem nú hefur hæsta útkomutölu. Þessu skal fram haldið þar til úthlutað hefur verið jafnmörgum fulltrúum og kjósa á.

3. Ef of fá nöfn eru á lista þegar til úthlutunar kemur skal ganga framhjá þeim lista við frekari úthlutun. Ef tvær eða fleiri útkomutölur eru jafnháar fær sá listi sem hefur fleiri atkvæði á bak við sig sætið, en annars skal varpa hlutkesti.

4. Ef í ljós kemur, að þessu loknu, að annað kynið hefur ekki svo marga fulltrúa af hverjum lista fyrir sig og krafist er í 2. tölul. 44. gr. skal færa einstaklinga af því kyni sem fulltrúa vantar svo langt upp listann sem þarf þannig að tilskilið hlutfall náist.

Ef ekki er kosið hlutfallskosningu til nefndar, sbr. 1. mgr. 43. gr., skal sveitarstjórn gæta þess að fullnægja kröfum um kynjahlutfall skv. 2. tölul. 44. við skipun í viðkomandi nefnd.

46.

Fundir nefnda og ályktunarhæfi

Nefnd getur enga ályktun gert nema meira en helmingur nefndarmanna taki þátt í fundi. Ef fjarlægðir í sveitarfélagi eru miklar eða samgöngur erfiðar er heimilt að nota fjarfundabúnað á fundum nefnda.

Fjarfundabúnað má aðeins nota ef svo er fyrir mælt í samþykkt um stjórn sveitarfélags. Tryggja skal að allir fundarmenn hafi jafna möguleika til þátttöku í umræðum og afgreiðslu mála og til að kynna sér gögn og upplýsingar sem lagðar eru fyrir fund. Þá skal öryggi samskipta milli fundarmanna vera tryggt, t.d. þannig að óviðkomandi geti ekki fylgst með umræðum á fundi um málefni sem háð eru trúnaði.

Um fundarsköp nefnda, fundargerðir og annað sem viðkemur nefndafundum skal að öðru leyti mælt fyrir um í samþykkt um stjórn sveitarfélags.

47. gr.

Varamenn

Varamenn taka sæti í nefndum í þeirri röð sem þeir eru kosnir.

Þegar kosið er til nefndar hlutbundinni listakosningu, eða listi hefur verið sjálfkjörinn, og aðalmaður í nefnd hefur forföll taka varamenn af þeim lista sem aðalmaður er kjörinn af sæti í nefnd í þeirri röð sem þeir skipa listann að teknu tilliti til endurröðunar skv. 4. tölul. 1. mgr. 45. gr.

Ef tveir eða fleiri flokkar eða framboðslistar til sveitarstjórnar hafa í sameiningu lagt fram tillögu að lista við hlutbundna listakosningu í nefnd geta þeir komið sér saman um að varamenn listans, sem eru úr sama flokki eða af sama framboðslista og sá aðalmaður í nefnd sem um ræðir, taki sæti hans í nefndinni í þeirri röð sem þeir voru kosnir án tillits til þess hvar þeir annars eru í röð varamanna. Sé enginn úr hópi varamanna viðkomandi lista í sama flokki eða tilheyri sama framboðslista og aðalmaður tilheyrði þegar kosning í nefnd fór fram taka varamenn af listanum sæti eftir venjulegum reglum.

Yfirlýsingu um samkomulag skv. 3. mgr. skal leggja fram á fyrsta sveitarstjórnarfundum eftir að nefndarkosning fór fram og gildir hún til loka kjörtímabils eða þar til kjörið er í nefnd að nýju.

48. gr.

Innköllun varamanna

Um innköllun varamanna í nefndir gilda ákvæði laga þessara um innköllun varamanna í sveitarstjórn eftir því sem við getur átt.

Þegar aðalmaður í nefnd fellur frá, missir kjörgengi, fær lausn frá nefndarstarfi eða forfallast varanlega frá því að sitja í nefnd tekur varamaður hans sæti í nefndinni nema sveitarstjórn ákveði að kjósa aðalmann að nýju. Ella skipar sveitarstjórn nýjan varamann til setu í nefndinni.

Ákvæði þessa kafla um varamenn eiga einnig við um varaáheyrnarfulltrúa eftir því sem við getur átt.

49. gr.

Lausn frá nefndasetu og endurskipun

Fulltrúum í nefndum, ráðum og stjórnnum sveitarfélags, sem ekki eru aðal- eða varamenn í sveitarstjórn, er heimilt að segja af sér nefndastörfum hvenær sem er á kjörtímabili. Aðrir fulltrúar geta óskað eftir því við sveitarstjórn að þeim verði veitt lausn tímabundið eða út kjörtímabilið, sem þá metur hvort skilyrði til þess séu fyrir hendi.

Sveitarstjórn getur, hvenær sem er á kjörtímabili, ákveðið að skipta um fulltrúa í nefndum, ráðum og stjórnnum sem hún kys eða skipar ef ekki er um það ágreiningur innan sveitarstjórnar eða málefnalegar ástæður mæla með slíkri breytingu, s.s. ef nefndarmaður, án lögmætra forfalla, mætir ekki á fundi nefndar eða brýtur gegn þagnarskyldu. Enn fremur getur sveitarstjórnarmaður krafist þess að nefnd verði endurskipuð telji hann ástæðu til. Sveitarstjórn er þó heimilt að hafna slíkri beiðni ef hún er bersýnilega tilefnislaus. Við framangreindar breytingar á skipan fulltrúa í nefndum, ráðum og stjórnnum sveitarfélags skal kjósa alla fulltrúa að nýju og fer þá um kjör þeirra skv. 1. mgr. 46. gr. nema enginn ágreiningur sé innan sveitarstjórnar um breytingarnar.

Breytingar á nefndaskipan samkvæmt þessari grein skulu fullnægja skilyrðum 2. tölul. 44. gr. og 4. tölul. 45. gr. um kynjahlutföll.

50. gr.

Áheyrnarfulltrúar

Hafi sveitarstjórn verið kjörin bundinni hlutfallskosningu og einhver framboðsaðili sem fulltrúa á í sveitarstjórn nær ekki kjöri í fastanefnd sem falið hefur verið vald til töku fullnaðarákvarðana í málum, þar á meðal í byggðarráð, skal fulltrúum þessa aðila heimilt að tilnefna áheyrnarfulltrúa til þátttöku í fundum nefndarinnar.

Réttur skv. 1. mgr. nær þó ekki til barnaverndarnefnda og félagsmálanefnda.

Óheimilt er að skipa einstakling áheyrnarfulltrúa, eða varaáheyrnarfulltrúa, sem ekki fullnægir kjörgengisskilyrðum í viðkomandi nefnd.

51. gr.

Þóknun

Sveitarstjórn er skylt að ákveða kjörnum fulltrúum í nefndum, ráðum og stjórnnum á vegum sveitarfélags hæfilega þóknun fyrir þau störf samkvæmt mati sveitarstjórnar í samræmi við reglur sem hún setur.

Sveitarstjórn er heimilt að ákveða að greiða áheyrnarfulltrúum þóknun fyrir störf þeirra í nefndum, ráðum og stjórnnum á vegum sveitarfélags.

52. gr.

Önnur réttindi og skyldur

Nefndarmönnum er skylt að sækja fundi nefndar.

Ákvæði III. og IV. kafla laga þessara gilda að öðru leyti um fulltrúa í nefndum, ráðum og stjórnnum sveitarfélaga, eftir því sem við á. Réttindi takmarkast þó eftir eðli máls við það sem viðkomandi fulltrúum er þörf á vegna starfa í viðkomandi nefnd.

53. gr.

Aðrar nefndir, ráð og stjórnir sem sveitarfélag á aðild að

Sveitarstjórn kys fulltrúa í nefndir, ráð og stjórnir sem sveitarfélagið á aðild að samkvæmt viðkomandi lögum eða samþykktum. Ákvæði þessa kafla eiga við um slíka fulltrúa eftir því sem við getur átt.

Að því leyti sem nefnd, ráð eða stjórn lögaðila, sem sveitarstjórn kys fulltrúa til skv. 1. mgr., fer með framkvæmd eða ábyrgð á verkefni sem sveitarfélagi væri ekki sjálfu heimilt að

sinna, þá er fulltrúi sveitarfélags í viðkomandi nefnd, ráði eða stjórn ekki bundinn af fyrirmælum sveitarstjórnarinnar um þau störf. Hið sama á við að því leyti sem það leiðir af lögum sem gilda um rekstur og starfsemi viðkomandi lögaðila.

VI. KAFLI

Framkvæmdarstjóri og aðrir starfsmenn sveitarfélaga

54. gr.

Ráðning framkvæmdastjóra

Sveitarstjórn skal ráða framkvæmdastjóra til þess að annast framkvæmd ákvarðana sveitarstjórnar og verkefni sveitarfélagsins. Heimilt er tveimur sveitarfélögum eða fleiri að ráða sameiginlega framkvæmdastjóra.

Sveitarstjórn skal gera skriflegan ráðningarsamning við framkvæmdastjóra þar sem starfskjör hans eru ákveðin.

Ráðningartími framkvæmdarstjóra skal vera sá sami og kjörtími sveitarstjórnar. Heimilt skal þó að semja þannig að innan þess ráðningartíma skuli gagnkvæmur uppsagnarfrestur vera allt að sex mánuðir af beggja hálfu miðað við mánaðamót. Þá er heimilt í ráðningarsamningi að semja um að framkvæmdarstjóri eigi rétt til biðlauna í allt að sex mánuði eftir að kjörtímabili lýkur, sé hann eigi endurráðinn.

Taki fyrrverandi framkvæmdastjóri við starfi á meðan hann nýtur biðlauna þá skulu biðlaunin falla niður, enda séu launagreiðslur vegna starfsins jöfn eða hærri en biðlaun. Ef laun í nýja starfinu eru lægri skal greiða launamismuninn til loka umsamins biðlaunatíma.

55. gr.

Hlutverk framkvæmdarstjóra

Framkvæmdarstjóri er æðsti yfirmaður annars starfslið sveitarfélagsins. Hann skal sjá um að stjórnýsla sveitarfélagsins starfi að lögum, samþykktum og viðeigandi fyrirmælum yfirmanna.

Framkvæmdarstjóri skal sitja fundi sveitarstjórnar. Þar hefur hann málfrelsi og tillögurétt en eigi atkvæðisrétt nema hann sé jafnframt kjörinn fulltrúi í sveitarstjórninni.

Framkvæmdarstjóri skal sjá um að fundir sveitarstjórnar, byggðarráðs og annarra nefnda sveitarstjórnar séu vel undirbúnir og tryggja að mál sem þar eru afgreidd séu vel upplýst. Hann sér einnig um að ákvarðanir þar sem teknar eru af hálfu sveitarstjórnar og annarra nefnda komist til framkvæmda, hafi sveitarstjórn ekki falið það öðrum.

Framkvæmdarstjóri er prókúruhafi sveitarsjóðs. Honum er heimilt að veita öðrum starfsmanni sveitarfélagsins prókúru að fengnu samþykki sveitarstjórnar. Prókúruhafar skulu vera fjár síns ráðandi.

Framkvæmdarstjóri undirritar skjöl varðandi kaup og sölu fasteigna sveitarfélagsins, lántökur og ábyrgðir, svo og önnur skjöl sem fela í sér skuldbindingar eða ráðstafanir sem samþykki sveitarstjórnar þarf til.

Í samþykkt um stjórn sveitarfélags skal setja nánari ákvæði um verksvið framkvæmdarstjóra og mörk milli þess og ákvörðunarvalds sveitarstjórnar og byggðarráðs.

56. gr.

Ráðning annarra starfsmanna

Sveitarstjórn ræður starfsmenn í helstu stjórnunarstöður hjá sveitarfélagi og stofnunum þess og veitir þeim lausn frá starfi.

Um ráðningu annarra starfsmanna annast framkvæmdarstjóri enda hafi sveitarstjórn eigi ákveðið annað í samþykkt um stjórn sveitarfélagsins eða með almennum fyrirmælum.

57. gr.

Starfskjör, réttindi og skyldur

Um starfskjör, réttindi og skyldur starfsmanna sveitarfélaga fer eftir ákvæðum kjarasamning hverju sinni og/eða ákvæðum ráðningarsamninga.

Starfsmenn sveitarfélaga, endurskoðendur og aðrir sem sveitarfélög ráða til vinnu við ákveðin verkefni eru bundnir þagnarskyldu um atriði sem þeir fá vitneskju um í starfi sínu og leynt eiga að fara samkvæmt lögum, fyrirmælum yfirboðara eða eðli máls. Þagnarskylda helst þótt látið sé af starfi.

VII. KAFLI

Fjármál sveitarfélaga

58. gr.

Fjárstjórnarvald sveitarstjórnarinnar

Ákvörðunarvald um fjárhagsleg málefni sveitarfélags er hjá sveitarstjórninni. Einvörðungu sveitarstjórn getur tekið ákvarðanir um málefni sem varða verulega fjárhag sveitarfélagsins. Til slíkra málefna teljast meðal annars ákvarðanir um eftirtalin atriði, séu ekki gerðar beinar undantekningar þar á með lögum:

1. árlega fjárhagsáætlun,
2. þriggja ára áætlun um fjármál,
3. viðauka við árlega fjárhagsáætlun eða þriggja ára áætlun,
4. lán, ábyrgðir eða aðrar fjárhagslegar skuldbindingar sveitarfélags,
5. sölu eigna sveitarfélagsins og annarra réttinda þess,
6. um álagningu skatta og gjalda,
7. staðfestingu ársreiknings, nema byggðarráði hafi verið falið það,
8. ráðningu eða uppsögn endurskoðanda,

Ráðherra skal í reglugerð mæla nánar fyrir um þær ákvarðanir skv. 4. og 5. tölul. 1. mgr. sem þurfa ekki sérstakt samþykki sveitarstjórnar, enda rúmist þær innan árlegrar fjárhagsáætlunar og þriggja ára áætlunar.

59. gr.

Reikningsárið og bókhaldsskylda

Reikningsár sveitarfélaga skal vera almanaksárið. Sveitarfélög eru bókhaldsskyld samkvæmt almennum reglum.

Bókhald sveitarfélags skal gefa greinargóða mynd af fjárhagslegum ráðstöfunum sveitarfélags, glögga mynd af rekstri þess og efnahag sem og því hvort stjórnsýsla sveitarfélagsins er í samræmi við árlega fjárhagsáætlun og aðrar ákvarðanir sveitarstjórnarinnar.

Að svo miklu leyti sem ekki er sérstaklega mælt fyrir á annan veg í lögum þessum gilda ákvæði laga um bókhald, svo og góðar bókhalds- og reikningsskilavenjur.

60. gr.

Flokkun í bókhaldi og reikningsskilum

[...]

61. gr.

Ársreikningur

Ársreikningur sveitarfélags skal unninn eftir almennum reglum um ársreikninga, auk annarra viðeigandi laga og reglna. Hann skal gefa glögga mynd af rekstri sveitarfélags og efnahag. Í ársreikningi skal koma fram skýrt yfirlit yfir ábyrgðir sveitarfélags og

samningsskuldbindingar. Í ársreikningi skal koma fram samanburður við ársreikning undanfarið ár og við fjárhagsáætlun ársins. Jafnframt skal í ársreikningi gera sérstaklega grein fyrir ástæðum verulegra frávíka um útgjöld og tekjur frá því sem ákveðið var með setningu árlegrar fjárhagsáætlunar.

62. gr.

Meðferð og afgreiðsla ársreiknings
[...]

63. gr.

Endurskoðun

Sérhvert sveitarfélag skal hafa endurskoðanda sem hefur staðgóða þekkingu á opinberum fjármálum og reikningsskilareglum sveitarfélaga. Endurskoðandi skal ráðinn af sveitarfélagi til fimm ára í senn. Honum verður aðeins sagt upp störfum innan ráðningartíma á grundvelli málefnaþra forsendna.

Endurskoðun tekur til allrar fjárhagslegrar starfsemi sveitarfélags sem lýst er, eða lýsa skal, í reikningsskilum.

Í endurskoðun felst könnun á því hvort reikningsskil sveitarfélags eru rétt, hvort fullnægjandi heimildir hafa verið fyrir útgjöldum í fjárhagsáætlun, öðrum samþykktum sveitarfélagsins eða lögum og hvort almenn stjórnýsla sveitarfélags og einstakar ákvarðanir af þess hálfu eru í samræmi við reglur um fjármál sveitarfélaga, ábyrga fjármálastjórn og forsvanlega meðferð fjármuna.

Endurskoðandi sveitarfélags gefur út sérstaka skýrslu um endurskoðun á ársreikningi sveitarfélags.

Sveitarstjórn skal veita endurskoðanda aðgang að öllum þeim upplýsingum og gögnum sem honum er þörf á vegna starfs síns. Eftir því sem fært er skal orðið við óskum endurskoðanda um að fá gögn afhent.

Endurskoðandi sveitarfélags má ekki taka þátt í ákvörðunum eða öðrum aðgerðum á vegum sveitarfélags sem geta leitt til þess að hlutleysi hans við framkvæmd endurskoðunarstarfa sé stefnt í hættu.

64. gr.

Álitsgerðir endurskoðanda og meðferð þeirra

Verði endurskoðandi var við að reikningsskil og fjármál sveitarfélags séu ekki í samræmi við kröfur skal hann þá þegar, þ.m.t. innan ársins ef við á, greina sveitarstjórn og ráðuneytinu frá því með skriflegri álitsgerð. Þagnarskylda samkvæmt lögum þessum, eða öðrum lögum, stendur þeirri skyldu ekki í vegi.

Berist sveitarstjórn skriflegt álit endurskoðanda um að reikningsskil og fjármál sveitarfélags séu ekki í samræmi við kröfur skal oddviti tryggja að álitid hafi borist öllum aðalmönnum í sveitarstjórn eigi síðar en sjö dögum eftir að það liggur fyrir. Í álitu endurskoðanda skal koma fram hvort þessi regla eigi við um meðferð álitsins.

Endurskoðandi sveitarfélags getur krafist þess sérstaklega að álit hans sé tekið til umfjöllunar á fundi sveitarstjórnar. Ennfremur skal taka slíkt álit til umfjöllunar á fundi ef minnst fjórðungur sveitarstjórnarmanna krefst þess.

Komi fram krafa um að álit endurskoðanda sé tekið til umfjöllunar á fundi skal þegar boðað til sveitarstjórnarfundar samkvæmt ákvæðum laga þessara.

Sveitarstjórn getur ákveðið að leyfa öðrum, þar á meðal endurskoðanda sveitarfélagsins, að taka þátt í fundi þar sem álit endurskoðanda er lagt fyrir og tekið til umfjöllunar. Sé endurskoðanda leyfð þátttaka í fundi skal honum gefið fullt færi á að gera grein fyrir álitu sínu og svara þeim fyrirspurnum sem fram eru lagðar og tjá sig um þau

álitaefni sem reist eru í tengslum við skýrslu hans að öðru leyti. Á meðan aðrir en sveitarstjórn sjálf taka þátt í fundinum má sveitarstjórn enga ákvörðun taka.

65. gr.

Árleg fjárhagsáætlun og þriggja ára áætlun

[...]

66. gr.

Efni og form fjárhagsáætlana

[...]

67. gr.

Afgreiðsla fjárhagsáætlana

[...]

68. gr.

Bindandi áhrif árlegrar fjárhagsáætlunar

Árleg fjárhagsáætlun er bindandi fyrir sveitarfélagið. Óheimilt er að taka ákvarðanir, gera samninga eða aðrar ráðstafanir sem hafa í för með sér ný útgjöld, skuldbindingar eða tekjur sem ekki er gert ráð fyrir í fjárhagsáætlun nema sveitarstjórn hafi áður samþykkt nauðsynlega heimild. Slík samþykkt skal vera í formi viðauka við gildandi árlega fjárhagsáætlun og viðauka við þriggja ára áætlun hafi ráðstöfun áhrif á hana. Þó má gera þær ráðstafanir sem skylt er samkvæmt lögum eða öðrum bindandi réttarreglum, án slíkrar heimildar, enda þoli þær ekki bið. Viðhlítandi heimildar sveitarstjórnar samkvæmt þessari málsgrein verður þá að afla svo fljótt sem mögulegt er.

Sveitarstjórn getur í samþykkt um stjórn sveitarfélagsins veitt byggðarráði heimild til að taka ákvörðun um viðbótarfjárveitingar innan marka sem bundin eru við ákveðnar fjárhæðir enda sé þá einvörðungu um að ræða tilflutning innan þegar samþykkrar fjárhagsáætlunar á fjárveitingum vegna almenns rekstrar annarsvegar eða viðhaldsframkvæmda hins vegar.

Ákvörðun samkvæmt 2. eða 3. mgr. er ekki gild nema hún feli einnig í sér ákvörðun um hvernig þeim útgjöldum sem um ræðir verði mætt. Á þetta einnig við þótt heildarútgjöld eða heildartekjur breytist ekki vegna fjárveitingar.

69. gr.

Nánari reglur um bókhald, reikningsskil og fjárhagsáætlanir sveitarfélaga

[...]

70. gr.

Upplýsingar sem veita skal ráðuneytinu

Fjárhagsáætlanir skal senda ráðuneytinu jafnskjótt og þær hafa verið afgreiddar. Hið sama á við um viðauka sem gerðir eru við slíkar áætlanir.

Ársreikning sveitarfélags, ásamt skýrslu endurskoðanda, skal senda ráðherra eigi síðar en 5. júní ár hvert.

Ráðherra skal í reglugerð, sem sett er að höfðu samráði við Hagstofu Íslands og Samband íslenskra sveitarfélaga, mæla fyrir um ársfjórðungsleg skil sveitarfélaga á upplýsingum úr bókhaldi og reikningsskilum til afnota fyrir ráðuneytið, eftirlitsnefnd með fjármálum sveitarfélaga, aðra opinbera aðila og Samband íslenskra sveitarfélaga. Í reglugerð skal m.a. mælt fyrir um framsetningu og form slíkra upplýsinga, sem og um rafræn skil þeirra eftir því sem við á.

71. gr.

Aðgangur að áætlunum

Afgreidd árleg fjárhagsáætlun og þriggja ára áætlun skulu vera aðgengilegar íbúum sveitarfélagsins. Eftir því sem unnt er skal einnig kynna íbúum sveitarfélagsins tillögur að slíkum áætlunum á vinnslustigi þeirra.

Samantekt um árlega fjárhagsáætlun og þriggja ára áætlun skal birta á vefsíðu sveitarfélags eða í staðbundnum fjölmiðli í sveitarfélagi, áður en það reikningsár gengur í garð sem árleg áætlun tekur til.

72. gr.

[...]

73. gr.

[...]

74. gr.

[...]

75. gr.

[...]

76. gr.

[...]

77. gr.

[...]

78. gr.

[...]

79. gr.

[...]

80. gr.

[...]

81. gr.

Skuldajöfnuður

Kröfur á hendur sveitarfélagi má ekki nota til skuldajafnaðar við kröfu sveitarfélags um lögboðin gjöld til sveitarsjóðs eða stofnana sveitarfélagsins.

Fjármálastofnun má ekki nýta fjármuni sem sveitarfélag hefur afhent henni til varðveislu til skuldajafnaðar til fullnustu kröfu sem stofnunin kann að eiga á sveitarfélagið.

82. gr.

Gjaldþrotaskipti og aðför

Sveitarfélög verða ekki tekin til gjaldþrotaskipta. Ekki verður gerð aðför í þeim eignum sveitarfélaga sem nauðsynlegar eru til framkvæmda á lögboðnum verkefnum.

VIII. KAFLI

Eftirlit með fjármálum sveitarfélaga

83. gr.

Eftirlitsnefnd með fjármálum sveitarfélaga

Ráðherra skipar þriggja manna eftirlitsnefnd með fjármálum sveitarfélaga til fimm ára í senn. Einn fulltrúi í nefndinni skal skipaður samkvæmt tilnefningu Sambands íslenskra sveitarfélaga og tveir án tilnefningar og skal annar þeirra vera löggiltur endurskoðandi. Þrír varamenn skulu skipaðir með sama hætti. Ráðherra skipar formann nefndarinnar.

84. gr.

Hlutverk eftirlitsnefndar með fjármálum sveitarfélaga

Hlutverk eftirlitsnefndarinnar er að fylgjast reglubundið með fjármálum sveitarfélaga. Leiði athugun nefndarinnar í ljós að fjármál sveitarfélags eru ekki í samræmi við lög þessi skal nefndin þegar bregðast við með beitingu viðeigandi úrræða.

85. gr.

Aðgangur eftirlitsnefndar með fjármálum sveitarfélaga að upplýsingum

Sveitarfélögum er skylt að veita eftirlitsnefnd með fjármálum sveitarfélaga, og starfsmönnum hennar, aðstöðu til þess að gera þær athuganir sem nefndin telur nauðsynlegar. Henni skal veittur aðgangur að öllum eignum, bókuum, fylgiskjöllum og öðrum gögnum sveitarfélags. Sveitarstjórn og starfsmenn sveitarfélags skulu veita nefndinni allar þær upplýsingar sem starfinu tengjast, hún óskar og unnt er að láta í té, innan þeirra fresta sem nefndin ákveður hverju sinni.

Ef tilefni er til skulu sveitarstjórn eða endurskoðandi sveitarfélags, án tafar og að eigin frumkvæði, gera eftirlitsnefnd um fjármál sveitarfélaga viðvart telji viðkomandi að fjármál sveitarfélagsins eða einstakar fjárhagslegar ráðstafanir séu ekki í samræmi við lög þessi.

86. gr.

Úrræði eftirlitsnefndar með fjármálum sveitarfélaga

[...]

87. gr.

Heimild til að setja sveitarfélögum skilyrði um stjórn fjármála o.fl.

[...]

88. gr.

Ákvörðun um greiðslustöðvun. Svipting fjárforráða

Nú er greiðslubyrði sveitarfélags umfram greiðslugetu svo mikil að ljóst er að eigi mun úr rætast í bráð og getur ráðherra að tillögu eftirlitsnefndar þá ákveðið að sveitarfélag skuli sett í greiðslustöðvun, enda hafi sveitarstjórn vanrækt svo skyldur sínar samkvæmt lögum þessum að vandræði hafi af hlotist, fjármálastjórn sveitarfélagsins hafi verið í ólestri og aðrar ráðstafanir samkvæmt lögum þessum muni fyrirsjáanlega eigi duga til úrbóta. Samhliða skal ráðherra þá svipta sveitarstjórn fjárforráðum sveitarfélags og skipa því fjárhaldsstjórn.

Birta skal ákvörðun um greiðslustöðvun, sviptingu fjárforræðis og skipun fjárhaldsstjórnar í Lögbirtingarblaði.

Heimilt er sveitarstjórn að höfða mál fyrir dómi til ógildingar ákvörðun ráðherra skv. 1. mgr.

89. gr.

Fjárhaldsstjórn

Fjárhaldsstjórn sveitarfélags skal skipuð þremur mönnum, þar af einum samkvæmt tilnefningu Sambands íslenskra sveitarfélaga. Formaður skal skipaður af ráðherra. Hann skal fullnægja skilyrðum til skipunar í embætti héraðsdómara.

Fjárhaldsstjórn skal skipuð til tiltekins tíma og eigi lengur en til eins árs í senn. Þóknun til fjárhaldsmanna skal ákveðin af ráðherra og greiðist úr ríkissjóði.

90. gr.

Réttaráhrif greiðslustöðvunar

Svo lengi sem greiðslustöðvun er í gildi má enga greiðslu inna af hendi úr sveitarsjóði nema með samþykki fjárhaldsstjórnar. Ályktanir sveitarstjórnar og annarra sem tilheyra stjórnarsýslu sveitarfélags og hafa útgjöld í för með sér eru ógildar nema til komi samþykki fjárhaldsstjórnar. Að öðru leyti fer sveitarstjórn áfram með málefni sveitarfélagsins.

Eftir því sem við á skal fylgt ákvæðum laga um gjaldþrotaskipti um réttaráhrif greiðslustöðvunar. Almennt skal heimilt að ráðstafa fjármunum sveitarfélagsins vegna:

1. lögbundinnar þjónustu sveitarfélags,
2. launa sem sveitarfélaginu ber að greiða og tengdra greiðslna,
3. aðgerða sem telja má víst að séu nauðsynlegar til að koma í veg fyrir verulegt tjón.

Fjárhaldsstjórn ákveður greiðslur samkvæmt tölulíðum 1 til 3 hér að ofan, og vegna annarra útgjalda sem hún telur rétt að mæta á meðan á greiðslustöðvun stendur.

91. gr.

Hlutverk fjárhaldsstjórnar o.fl.

Fjárhaldsstjórn skal rannsaka fjárreiður sveitarfélagsins og allan rekstur þess og gera áætlun um tekjur og gjöld sveitarfélagsins, a.m.k. fyrir næstu fjögur fjárhagsár. Áætlunin skal þannig fram sett að hún geti ennfremur gilt sem árleg fjárhagsáætlun og þriggja ára áætlun fyrir sveitarfélagið. Áætlunina skal senda ráðuneytinu til staðfestingar ásamt umsögn sveitarstjórnar. Að lokinni staðfestingu ráðuneytis gildir áætlunin sem árleg fjárhagsáætlun og þriggja ára áætlun sveitarfélagsins.

Fjárhaldsstjórn getur með samþykki ráðuneytisins selt eitur sveitarfélagsins til lúkningar skuldum, þó eigi þær sem nauðsynlegar eru til framkvæmda á lögskyldum verkefnum. Með sama móti getur fjárhaldsstjórn ákveðið að færa tiltekna starfsemi sem rekin hefur verið á vegum sveitarfélags í hendur einkaaðila.

Ef fyrir liggur að sveitarfélag er og verði um ófyrirséða framtíð ófært um að standa í skilum með skuldbindingar sínar getur fjárhaldsstjórn ákveðið einhliða að semja nauðasamning fyrir sveitarfélagið sem öðlast gildi við staðfestingu héraðsdómara. Eftir því sem við getur átt gilda að öðru leyti almennar reglur laga um gjaldþrotaskipti um nauðasamninga um undirbúnings slíks gernings, afgreiðslu hans og réttaráhrif. Fjárhaldsstjórn telst í þessu sambandi umsjónarmaður skuldara.

92. gr.

Sameining við annað sveitarfélag

Nú duga eigi framangreindar ráðstafanir til þess að koma fjárhag sveitarsjóðs og stofnana hans á réttan kjöl og getur þá ráðuneytið einnig ákveðið að leita samninga við nágrannasveitarfélög um sameiningu við það sveitarfélag sem undir fjárhaldsstjórn er eða hluta þess.

93. gr.

Brottfall á sviptingu fjárforráða

Svipting fjárforræðis og skipun fjárhaldsstjórnar fellur niður eftir ákvörðun ráðherra þegar telja má að fjárhagur sveitarfélagsins sé kominn í viðunandi horf. Auglýsing þar að lútandi skal birt á sama hátt og auglýsing um sviptingu fjárforræðis.

Í eitt ár eftir að svipting fjárforráða fellur brott þarf ávallt samþykki ráðuneytisins á fyrirhuguðum breytingum á fjárhagsáætlun sem fjárhaldsstjórn vann og ráðuneytið staðfesti. Á sama tímabili getur ráðuneytið einnig, einhliða, ákveðið breytingar á umræddri áætlun sé það nauðsynlegt af tilliti til fjárhags sveitarfélagsins til lengri eða skemmri tíma. Haft skal viðeigandi samráð við sveitarstjórn um slíka ákvörðun.

IX. KAFLI

Samskipti og samráð ríkis og sveitarfélaga

94. gr.

Hlutverk ráðherra sveitarstjórnarmála

Ráðherra sveitarstjórnarmála skal í störfum sínum standa vörð um hagsmuni sveitarfélaganna, um sjálfstjórn þeirra, verkefni og fjárhag.

95. gr.

[...]

96. gr.

[...]

97. gr.

[...]

98. gr.

Þjóðhags- og landshlutasþá

Fyrir lok apríl ár hvert skal liggja fyrir opinber þjóðhags- og landshlutasþá þar sem m.a. komi fram spá um íbúabreytingar eftir landshlutum, spá um verðlags- og launabreytingar og fleiri þætti, til næstu fjögurra ára. Þessar forsendur skal leggja til grundvallar við gerð yfirlýsingar skv. 97. gr., auk þess sem sveitarfélögum er skylt að hafa þær til hliðsjónar við gerð fjárhagsáætlana.

Spá skv. 1. mgr. skal endurmeta fyrir lok september ár hvert.

99. gr.

Kostnaðarmat

[...]

100. gr.

Opinber gagnaveita um fjármál sveitarfélaga

Hagstofa Íslands skal, m.a. á grundvelli upplýsinga sem aflað er samkvæmt lögum þessum, í samstarfi við sveitarfélögin og ráðuneytið, vinna að því að upplýsingar um fjármál sveitarfélaga verði gerðar aðgengilegar almenningi í opnum rafrænum gagnagrunni, þar sem gott yfirlit má fá yfir verkefni sveitarfélaga, útgjöld þeirra og tekjur vegna einstakra verkefna, og bera saman rekstur og fjárhag sveitarfélaga. Í gagnagrunninum skulu, eftir því sem við á, einnig koma fram þær upplýsingar um sveitarfélögin, íbúafjölda, aldur íbúa og annað, sem nauðsynlegar eru við samanburð sveitarfélaga.

X. KAFLI

Samvinna sveitarfélaga og samningar um rækslu verkefna

101. gr.

Samvinna sveitarfélaga

Tveimur eða fleiri sveitarfélögum er heimilt að hafa samvinnu sín á milli um framkvæmd afmarkaðra verkefna, enda mæli lög eða eðli máls því ekki í mót. Ef sveitarstjórn er óheimilt að framselja vald til fullnaðarafgreiðslu innan sveitarfélags er einnig óheimilt að framselja slíkt vald til aðila utan sveitarfélags, nema fyrir því sé sérstök lagaheimild.

Samvinna sveitarfélaga skal ávallt grundvallast á samningi viðeigandi sveitarfélaga, sem ekki öðlast gildi fyrr en hann hefur fengið staðfestingu viðkomandi sveitarstjórna. Sé ekki ítarlegri ákvæði að finna í lögum skal í samningi um samvinnu að lágmarki kveðið á um form samvinnu, ákvörðunartöku, slit samvinnu og fjárhagsleg atriði.

Ákvarðanir sem teknar eru á grundvelli samnings um samvinnu sveitarfélaga, jafnvel þótt byggist á framsali á valdi til töku ákvörðunar um rétt eða skyldu manna, sæta ekki kæru til viðkomandi sveitarfélaga.

102. gr.

Framsal á valdi til töku ákvarðana um rétt eða skyldu manna

Ef í samningi um samvinnu sveitarfélaga felst framsal á valdi til töku ákvarðana um rétt eða skyldu manna í skilningi stjórnarsýslulaga nr. 37/1993 getur hún aðeins farið fram á vegum byggðasamlags eða á þann hátt að eitt sveitarfélag tekur að sér verkefni fyrir annað eða önnur sveitarfélög, nema lög veiti sérstaka heimild fyrir öðru formi samstarfs. Samningar skv. þessari málsgrein öðlast ekki gildi fyrr en að fenginni staðfestingu ráðuneytisins.

103. gr.

Byggðasamlög

Sveitarfélögum er heimilt að stofna byggðasamlög sem taka að sér framkvæmd afmarkaðra verkefna þeirra, s.s. rekstur skóla eða brunavarnir.

Byggðasamlögum er einum rétt og skylt að hafa orðið byggðasamlag i heiti sínu eða skammstöfunina bs.

Í samningi um byggðasamlag skulu m.a. vera ákvæði um:

1. heiti byggðasamlags, verkefni og valdheimildir,
2. kjör til stjórnar, fjölda stjórnarmanna, kjörtímabil og varafulltrúa,
3. ályktunarháfi stjórnarfunda og annað sem máli skiptir í því sambandi,
4. umboð stjórnar til að skuldbinda aðildarsveitarfélög og
5. hvenær þörf er staðfestingar sveitarstjórna á ákvörðunum stjórnar.

Kjör til stjórnar byggðasamlags getur annaðhvort farið fram á aðalfundi byggðasamlags eða á grundvelli tilnefninga sveitarstjórna einstakra aðildarsveitarfélaga. Ef kjör til stjórnar fer fram á aðalfundi byggðasamlags skulu í samningi um byggðasamlag einnig vera viðeigandi ákvæði um aðalfund þess, þar á meðal um öll þau atriði sem getið er í 2. til 5. tölul. 3. mgr.

Byggðasamlög lúta að öðru leyti ákvæðum laga þessara um meðferð mála, skyldur og réttindi stjórnarmanna, starfslið, fjármál, fjárhagsáætlanir og endurskoðun ársreikninga, stjórnarsýslueftirlit og þeim almennu reglum sem að öðru leyti gilda um störf sveitarfélaga og annarra stjórnvalda.

Í samningi um byggðasamlag er heimilt að ákveða að fundir stjórnar samlagsins skuli haldnir fyrir opnum dyrum, og lúti þá sömu reglum og opnir fundir sveitarstjórna.

Einstakar sveitarstjórnir og endurskoðendur aðildarsveitarfélaga eiga rétt á aðgangi að öllum gögnum um stjórnarsýslu byggðasamlags.

Sveitarsjóðir bera einfalda ábyrgð á fjárhagslegum skuldbindingum byggðasamlags sem þeir eru aðilar að en innbyrðis skiptist ábyrgðin í hlutfalli við íbúatölu.

104. gr.

Úrganga úr byggðasamlagi og slit byggðasamlags

Í samningi um byggðasamlag skulu vera ákvæði um endurskoðun á samningi, um heimildir til úrsagnar úr byggðasamlagi og um slit þess.

Einstök sveitarfélög geta með tveggja ára fyrirvara sagt upp aðild að byggðasamlagi, hafi ekki verið samið um annan tímafrest. Samhliða getur sveitarfélag krafist innlausnar á nettó eignarhluta sínum í samlaginu, þó aldrei hærrí fjárhæðar en sem nemur þeim fjármunum sem sveitarfélag hefur lagt til byggðasamlagsins.

Ef ósætti rís um úrgöngu sveitarfélags úr byggðasamlagi er hægt að vísa málinu til ráðuneytisins. Ráðuneytið getur ákveðið að viðkomandi sveitarfélagi sé ekki heimilt að ganga úr byggðasamlagi um tilgreindan tíma, vegna mikilvægra samfélagslegra hagsmuna eða vegna mikilvægra hagsmuna annarra aðildarsveitarfélaga sem að byggðasamlagi standa.

Tillaga um að starfsemi byggðasamlags sé hætt nær því aðeins fram að ganga að hún sé staðfest af 2/3 hlutum sveitarstjórna aðildarsveitarfélaga eða hún hafi verið samþykkt í almenntri atkvæðagreiðslu á starfssvæði byggðasamlagsins. 2/3 hlutar stjórnarmanna í byggðasamlagi eða 2/3 hlutar fulltrúa á aðalfundi byggðasamlags, sé slíkur fundur haldinn, geta krafist þess að slík atkvæðagreiðsla fari fram.

Nú er ákveðið að hætta starfsemi byggðasamlags eða svo er fyrir mælt í lögum og skal þá skipa því sérstaka skiptastjórn er gerir upp eignir þess og skuldir og slítur rekstri þess. Heimilt er skiptastjórn að auglýsa eftir kröfum á hendur byggðasamlaginu með opinberri innköllun. Eftir að kröfur hafa verið greiddar skal afgangi eigna eða eftirstöðvum skulda jafnað á þau sveitarfélög sem að byggðasamlagi standa í hlutfalli við íbúatölu. Skiptastjórn skal kjörin af stjórn byggðasamlags.

105. gr.

Samningur um að sveitarfélag taki að sér verkefni fyrir önnur sveitarfélög

Sveitarfélög geta samið um að eitt sveitarfélag taki að sér verkefni fyrir annað eða önnur sveitarfélög.

Þegar sveitarfélag tekur að sér verkefni fyrir annað eða önnur sveitarfélög er heimilt að ákveða að þau sveitarfélög sem teljast þiggjendur þjónustu tilnefni áheyrnarfulltrúa með málfrelsi og tillögurétti á fundi viðkomandi nefndar í því sveitarfélagi sem telst þjónustuveitandi, þegar málefni samstarfsverkefnisins eru þar til umræðu.

Fulltrúar í sveitarstjórnnum þeirra sveitarfélaga sem hafa falið öðru sveitarfélagi að annast fyrir sig afmörkuð verkefni samkvæmt þessari grein eiga sama rétt á aðgangi að gögnum og upplýsingum um það verkefni hjá því sveitarfélagi sem veitir þjónustuna og þeir hefðu ella haft samkvæmt 30. gr. laga þessara.

Í samningi um samvinnu samkvæmt þessari grein skal að lágmarki koma fram

1. hvaða sveitarfélög eru aðilar að samstarfinu,
2. hvert þeirra sér um rækslu verkefnis,
3. nákvæm tilgreining viðkomandi verkefnis eða verkefna,
4. hvaða valdheimildir færast til þess sveitarfélags sem sér um verkefni,
5. á hvaða tíma það taki verkefnið yfir,
6. þörf á staðfestingu á ákvörðunum um framkvæmd verkefnis,
7. um upplýsingagjöf til annarra samstarfsaðila,
8. um fjárhagslegt uppgjör og samskipti vegna verkefnisins,

9. um slit samstarfs, eignarhald á mannvirkjum, rekstrartækjum og öðrum verðmætum ef við á og um önnur mikilvæg atriði sem varða framkvæmd verkefnis og fjárútlát vegna þess.

Ef sveitarfélög sem eru aðilar að samningi samkvæmt þessari grein eru um það sammála má slíta samstarfi þegar í stað. Að öðrum kosti getur hvert sveitarfélag sagt upp aðild sinni að samningi með eins árs fyrirvara, hafi ekki verið samið um annan uppsagnarfrest.

106. gr.

Landshlutasamtök sveitarfélaga

Sveitarfélög geta stofnað til staðbundinna landshlutasamtaka sveitarfélaga er vinni að hagsmunamálum sveitarfélaganna og íbúa þeirra í hverjum landshluta.

Starfssvæði, samþykktir og nánara hlutverk landshlutasamtaka fara eftir ákvörðun aðildarsveitarfélaga sem staðfest hefur verið af ráðuneytinu. Sveitarfélög sem liggja innan starfssvæðis landshlutasamtaka skal heimilt að eiga aðild að þeim.

Einstakir sveitarstjórnarmenn aðildarsveitarfélaga eiga rétt á að kynna sér gögn og upplýsingar sem fyrir liggja hjá landshlutasamtökum, enda standi sérstakar þagnarskyldureglur því ekki í vegi. Þeir sem fá aðgang að upplýsingum á þessum grundvelli bera sjálfir þagnarskyldu um þau atriði sem halda ber trúnað um. Ennfremur skulu ákvæði laga þessara um meðferð fjármuna, fjárhagsáætlanir, bókhald og endurskoðun, gilda um starfsemi landshlutasamtaka, eftir því sem við á.

Stjórnvöld ríkisins geta með samningum eða samkvæmt heimildum í sérlögum falið landshlutasamtökum þjónustu, verkefni eða aðra starfsemi sem ekki felur í sér beitingu stjórnsýsluvalds og tengist hlutverki þeirra skv. 1. mgr., s.s. vegna byggðapróunar.

107. gr.

Samband íslenskra sveitarfélaga

Sveitarfélög geta stofnað heildarsamtök allra sveitarfélaga landsins, sem nefnist Samband íslenskra sveitarfélaga. Samband íslenskra sveitarfélaga er sameiginlegur málsvari sveitarfélaga í landinu. Öllum sveitarfélögum skal heimilt að eiga aðild að Sambandi íslenskra sveitarfélaga.

Sveitarstjórnir þeirra sveitarfélaga sem aðild eiga að sambandinu kjósa fulltrúa á árlegt landsþing sambandsins eftir þeim reglum sem ákveðnar eru í samþykktum þess.

Einstakir sveitarstjórnarmenn aðildarsveitarfélaga eiga rétt á að kynna sér gögn og upplýsingar sem fyrir liggja hjá sambandinu, enda standi sérstakar þagnarskyldureglur því ekki í vegi. Þeir sem fá aðgang að upplýsingum á þessum grundvelli bera sjálfir þagnarskyldu um þau atriði sem halda ber trúnað um. Ennfremur skulu ákvæði laga þessara um meðferð fjármuna, fjárhagsáætlanir, bókhald og endurskoðun, gilda um starfsemi landshlutasamtaka, eftir því sem við á.

Þegar ráðherra setur almenn stjórnvaldsfyrirmæli á grundvelli laga þessara skal hann ávallt hafa samráð við Samband íslenskra sveitarfélaga um efni þeirra.

108. gr.

Samstarf um gerð kjarasamninga

Sveitarfélög geta haft með sér samvinnu um gerð og samþykkt kjarasamninga við starfsmenn sína og önnur atriði tengd framkvæmd og stefnumótun í launamálum.

109. gr.

Samningar um þjónustustarfsemi og einstök rekstrarverkefni

Sveitarstjórnnum er heimilt að gera samninga um rækslu á þjónustu og öðrum verkefnum fyrir sveitarfélag við einkaaðila, enda sé áætlað fyrir viðkomandi verkefni í

fjárhagsáætlunum sveitarfélagsins. Með samningum um rækslu á þjónustu er átt við samninga um afmarkaða þjónustustarfsemi sveitarfélaga sem þeim er að lögum skylt eða heimilt að sinna. Með samningum um önnur verkefni fyrir sveitarfélag er átt við samninga um þjónustu við sveitarfélagið sjálft, s.s. um bókhald eða aðra þætti sem eru liðir í því að sveitarfélag geti rækt hlutverk sitt.

Í samningi samkvæmt þessari grein skal m.a. skilgreina umfang og gæði þeirrar þjónustu sem sveitarfélag kaupir, samningstíma, greiðslur úr sveitarsjóði, eftirlit með þjónustu og meðferð ágreiningsmála. Lög um opinber innkaup gilda eftir því sem við á um útboð verkefna. Samningstími skal lengstur vera sex ár í senn, en þó er heimilt að semja til lengri tíma ef sveitarfélag gerir kröfu um að verksali byggi upp kostnaðarsama aðstöðu eða búnað vegna verkefnisins eða þjónustunnar. Uppsagnarfrestur samnings skal stytur vera sex mánuðir.

Ákvæði þessarar greinar skulu gilda með sama hætti um samninga um rekstrarverkefni sem sveitarfélag gerir með heimild í öðrum lögum, nema ríkari kröfur séu gerðar til samninga í sér lögum.

Komi það fram í samningi um byggðasamlag hefur byggðasamlag sömu heimildir til að gera samninga við einkaaðila og með sömu skilyrðum og hér er mælt fyrir um.

Komi það fram í samningi sem sveitarfélag hefur gert um að það taki að sér verkefni fyrir annað eða önnur sveitarfélög hefur það sveitarfélag sem veitir öðrum þjónustu samkvæmt slíkum samningi sömu heimildir til að gera samninga við einkaaðila um rækslu þess verkefnis og með sömu skilyrðum og hér er mælt fyrir um.

110. gr.

Skyldur einkaaðila sem sinna verkefni fyrir sveitarfélag

Geri sveitarfélag samning við einkaaðila um rækslu þjónustustarfsemi eða önnur verkefni eða felur honum á grundvelli sérstakrar lagaheimildar vald til töku ákvarðana um réttindi eða skyldur manna skulu verktaki og starfsmenn hans bundnir þagnarskyldu um það sem þeir fá vitneskju um við rækslu verkefnis eða þjónustu samkvæmt grein þessari. Um þagnarskylduna gilda ákvæði þessara laga um þagnarskyldu og skal brot á henni varða refsingu samkvæmt almennum hegningarlögum. Ennfremur skulu ákvæði stjórnsýslulaga, upplýsingalaga og laga um upplýsingarétt um umhverfismál, sem og almennar meginreglur stjórnsýsluréttar, gilda um þá stjórnsýslu sem verktaki tekur að sér að annast.

Sama gildir geri byggðasamlag slíka samninga við einkaaðila.

XI. KAFLI

Stjórnsýslueftirlit með sveitarfélögum

111. gr.

Almennt stjórnsýslueftirlit með sveitarfélögum

Ráðuneytið hefur eftirlit með því að sveitarfélög gegni skyldum sínum samkvæmt lögum þessum og öðrum löglegum fyrirmælum. Ráðuneytið hefur ennfremur eftirlit með þeim sem með samningi eða á annan hátt er falið að rækja stjórnsýsluverkefni sveitarfélaga og ráðuneytið hefði haft eftirlit með hefði sveitarfélag annast það.

Eftirlit ráðuneytisins tekur ekki til Sambands íslenskra sveitarfélaga eða landshlutasamtaka sveitarfélaga, nema þessum aðilum hafi verið falin stjórnsýsluverkefni fyrir hönd einstakra sveitarfélaga sem ráðuneytið hefði ella haft eftirlit með. Ráðuneytið hefur heldur ekki eftirlit með ákvörðunum sveitarfélaga í starfsmannamálum, um gerð kjarasamninga eða þau verkefni og ákvarðanir sem öðrum stjórnvöldum er með beinum hætti falið eftirlit með.

112. gr.

Megintegundir eftirlitsmála

Eftirlit ráðherra með einstökum ákvörðunum eða athöfnum sveitarfélaga fer fyrst og fremst fram á eftirfarandi hátt:

1. við staðfestingu reglna sveitarfélaga, þar sem við
2. við meðferð mála sem lúta að fjármálum sveitarfélaga, sbr. 87. gr.,
3. við meðferð kærumála, sbr. 113. gr. og
4. við meðferð frumkvæðismála, sbr. 114. gr.

Þegar ráðherra þarf, í tengslum við eftirlit með stjórnarsýslu sveitarfélaga, að beita úrræðum samkvæmt lögum þessum skal hann velja það úrræði sem líklegast er að nái því markmiði sem að er stefnt, að teknu tilliti til sjálfstjórnar sveitarfélaga. Heimilt er að nota fleiri en eitt úrræði samkvæmt lögum þessum samhliða, eftir því sem tilefni er til.

113. gr.

Stjórnarsýslukæra

Aðila máls er heimilt að kæra til ráðuneytisins stjórnvaldsákvæðanir sem teknar eru af sveitarfélögum og lúta eftirliti þess skv. 111. gr. Á sama hátt verða kærðar til ráðuneytisins stjórnvaldsákvæðanir sem teknar eru af hálfu aðila sem fengið hefur vald til þess framselt frá sveitarfélagi eða byggðasamlagi.

Kæra skal borin fram innan eins mánaðar frá því að aðila máls var tilkynnt um stjórnvaldsákvörðun, nema lög mæli á annan veg. Um kæruleiðbeiningar, útreikning kærufrests og meðferð kærumáls fer að öðru leyti að ákvæðum stjórnarsýslulaga.

114. gr.

Frumkvæðismál

Ráðuneytið ákveður sjálf, hvað sem líður kærheimild aðila máls skv. 113. gr., hvort tilefni er til að taka til formlegrar umfjöllunar stjórnarsýslu sveitarfélags sem lýtur eftirliti þess skv. 111. gr.

Þegar ráðuneytið tekur mál til meðferðar að eigin frumkvæði getur það:

1. gefið út leiðbeiningar um túlkun laga og stjórnarsýslu sveitarfélagsins að öðru leyti,
2. gefið út álit um lögmæti athafna eða athafnaleysis sveitarfélags eða annars er eftirlit beinist að,
3. gefið út fyriræli til sveitarfélags um að það taki ákvörðun í máli, felli ákvörðun úr gildi eða komi málum að öðru leyti í lögmætt horf,
4. beitt öðrum úrræðum samkvæmt kafla þessum, sé tilefni til.

Niðurstöður skv. 2. mgr. skulu rökstuddar eftir því sem tilefni er til. Í þeim skal einnig koma fram með skýrum hætti hvort og þá með hvaða hætti ráðuneytið muni fylgja niðurstöðu sinni eftir.

115. gr.

Aðgangur að upplýsingum

Sveitarfélög, og aðrir aðilar sem eftirlit ráðuneytisins beinist að skv. 111. gr., skulu láta ráðuneytinu í té þær upplýsingar og skriflegar skýringar sem það óskar og er þörf á vegna eftirlits síns. Þar á meðal getur ráðuneytið óskað afhendingar á skýrslum, skjölum, bókunum og öðrum gögnum sem mál snerta.

Ráðuneytið getur óskað þess að starfsmenn einstakra sveitarfélaga, byggðasamlaga og einkaaðila, ef við á, veiti því munnlegar upplýsingar og skýringar sem varða einstök mál, og ráðuneytinu er þörf á vegna eftirlits síns. Lögbundin þagnarskylda stendur ekki í vegi slíkrar upplýsingagjafar.

Ef brýn ástæða er til skal ráðuneytinu heimill aðgangur að öllum starfsstöðvum sveitarfélaga og byggðasamlaga til athugana í þágu eftirlits samkvæmt lögum þessum. Skulu starfsmenn hlutaðeigandi aðila láta ráðuneytinu í té nauðsynlega aðstoð af því tilefni ef óskað er.

Framkvæmd upplýsingaöflunar skal taka tillit til hagsmuna viðkomandi stjórnvalda, og einkaaðila ef við á, og ekki ganga lengra en þörf er á.

116. gr.

Ógilding ákvarðana og frestun réttaráhrifa

Ráðuneytið getur við meðferð mála skv. 87., 113. og 114. gr. fellt úr gildi ógildanlegar ákvarðanir, í heild eða að hluta. Ráðuneytið getur ekki tekið nýja ákvörðun í máli fyrir hönd sveitarfélags.

Þegar sérstakar ástæður mæla með því getur ráðuneytið ákveðið að fresta réttaráhrifum ákvörðunar sem sveitarfélag hefur tekið meðan það hefur mál til meðferðar skv. 87., 113. eða 114. gr. laga þessara.

117. gr.

Ógilding samninga

Hafi sveitarfélag, eða annar aðili sem eftirlit ráðuneytisins beinist að, gert samning um samvinnu og samningurinn fullnægir ekki ófrávíkjanlegum kröfum laga þessara telst hann ógildanlegur. Getur ráðuneytið þá lagt fyrir aðila að bæta úr ágöllum samningsins innan tilskilins frests. Sé þeim fyrirmælum ekki fylgt eða það reynist ógerlegt skal ráðuneytið fella samning úr gildi.

Hið sama á við fullnægi samningur sveitarfélags, eða annars aðila sem eftirlit ráðuneytisins tekur til, ekki ófrávíkjanlegum ákvæðum um heimildir til samningsgerðar eða efni og undirbúning samninga, sem fram koma í VII. kafla, um fjármál sveitarfélaga, eða VIII. kafla, um eftirlit með fjármálum sveitarfélaga.

118. gr.

Vanræksla sveitarfélaga

Vanræki sveitarfélag lögbundnar skyldur, að bregðast við ólögumætu ástandi sem rekja má til athafna þessa eða athafnaleysis, fyrirmælum samkvæmt 114. gr. eða úrskurði ráðuneytisins, getur ráðuneytið stöðvað greiðslur úr Jöfnunarsjóði sveitarfélaga til viðkomandi sveitarfélags og eða beitt það dagsektum þar til úr vanrækslunni hefur verið bætt. Dagsektir geta numið frá 25.000 kr. til allt að 300.000 kr. fyrir hvern þann dag sem vanræksla varir. Dagsektir skulu taka mið af alvarleika brots og íbúafjölda sveitarfélags.

Af sömu ástæðum getur ráðuneytið lagt dagsektir á þá sveitarstjórnarmenn sem eru ábyrgir fyrir vanrækslu. Dagsektir á einstaka sveitarstjórnarmenn geta numið frá 5.000 kr. til allt að 50.000 kr. á dag á hvern sveitarstjórnarmann, og geta verið misháar eftir stöðu einstaklings innan sveitarstjórnar og fjárhag hans.

Dagsektum skv. 1. og 2. mgr. má beita samhliða.

Sveitarstjórnarmaður getur ekki komið sér hjá ábyrgð með því að sitja hjá við atkvæðagreiðslu.

Ákvæði 1. mgr. verður beitt gagnvart byggðasamlögum eftir því sem við á. Ákvæðum 2., 3. og 4. mgr. verður beitt gagnvart stjórnarmönnum slíkra aðila eftir því sem við á. Ákvæðum 2. mgr. verður einnig beitt gagnvart þeim sem ekki sinnir þeirri skyldu að boða fund sveitarstjórnar eða stjórnar byggðasamlags.

Dagsektir samkvæmt þessari grein renna í Jöfnunarsjóð sveitarfélaga. Gera má aðför, án undangengins dóms, til fullnustu dagsekta.

119. gr.

Málshöfðun til greiðslu skaðabóta

Ráðuneytið getur höfðað skaðabótamál á hendur sveitarstjórnarmanni sem með athöfnum eða athafnaleyfi í starfi sínu sem sveitarstjórnarmaður, eða í starfi sem hann hefur verið kjörinn til af hálfu sveitarstjórnar, telst ábyrgur fyrir því að sveitarfélag hefur orðið fyrir fjárhagslegu tjóni.

Sveitarstjórnarmaður getur ekki komið sér hjá ábyrgð með því að sitja hjá við atkvæðagreiðslu.

Ef sveitarstjórnarmaður er dæmdur bótaskyldur í máli sem höfðað er á grundvelli 1. mgr. er heimilt að lækka bætur eða fella þær niður að öllu leyti að því leyti sem það er talið sanngjarnt m.t.t. sakar viðkomandi sveitarstjórnarmanns, umfangs tjóns og aðstæðna að öðru leyti.

Ákvæði þetta tekur einnig til stjórnarmanna byggðasamlaga og stjórna landshlutasamtaka sveitarfélaga eftir því sem við á.

120. gr.

Fallið frá málshöfðun til greiðslu skaðabóta

Ráðuneytið getur ákveðið að falla frá málshöfðun samkvæmt 119. gr. ef viðkomandi sveitarstjórnarmaður, innan ákveðins frests, greiðir fjárhæð sem ráðuneytið telur hæfilega til viðkomandi sveitarfélags, byggðasamlags eða landshlutasamtaka ef við á. Við ákvörðun fjárhæðar skal taka tillit til sakar viðkomandi, umfangs tjóns og aðstæðna að öðru leyti. Ef sveitarstjórnarmaður samþykkir að greiða þá fjárhæð sem ráðuneytið ákveður og greiðir hana innan tilskilns frests verða ekki gerðar frekari bótakröfur á hann vegna viðkomandi tjóns.

121. gr.

Viðurkenningarmál

Ráðuneytið getur höfðað viðurkenningarmál á hendur sveitarstjórn sem tekið hefur ólögmeta ákvörðun eða látið undir höfuð leggjast að framfylgja lögbundinni skyldu, úrskurði skv. 113. gr. eða fyrirmælum ráðuneytisins skv. 114. gr. Sama gildir um stjórn byggðasamlags.

XII. KAFLI

Sameiningar sveitarfélaga

122. gr.

Stækkun sveitarfélaga

Ráðuneytið skal vinna að stækkun sveitarfélaga með samruna fámennra sveitarfélaga í stærri og öflugri heildir. Skal ráðuneytið vinna að þessu í samráði við einstök sveitarfélög og hagsmunasamtök þeirra.

123. gr.

Sameining sveitarfélaga

Þegar tvær eða fleiri sveitarstjórnir hafa ákveðið að kanna möguleika á sameiningu skulu þær kjósa samstarfsnefnd til þess að annast athugun málsins. Skal hvor eða hver sveitarstjórn kjósa tvo fulltrúa eða fleiri í nefndina eftir samkomulagi. Nefndin kýs formann úr sínum hópi.

Þegar samstarfsnefnd hefur skilað álit sínu um sameiningu skulu viðkomandi sveitarstjórnir taka málið á dagskrá. Skal hafa tvær umræður um málið án atkvæðagreiðslu.

Að lokinni umræðu sveitarstjórna skal fara fram atkvæðagreiðsla meðal íbúa sveitarfélaganna um sameininguna. Viðkomandi sveitarstjórnir ákveða sameiginlega hvenær atkvæðagreiðsla fer fram og skal kosið sama dag í öllum viðkomandi sveitarfélögum.

Samstarfsnefndin, eða viðkomandi sveitarstjórnir, skulu kynna íbúum sveitarfélaganna þá tillögu sem greiða skal atkvæði um og helstu forsendur hennar með a.m.k. tveggja mánaða fyrirvara, s.s. með kynningarfundum og eða dreifibréfum. Tillagan skal innan sama frests auglýst opinberlega í Lögbirtingarblaði og í fjölmiðlum.

Sveitarstjórn lætur gera atkvæðaseðil til afnota við atkvæðagreiðsluna. Form atkvæðaseðils skal staðfest af ráðuneytinu. Um atkvæðagreiðslur samkvæmt þessari grein fer eftir ákvæðum laga um kosningar til sveitarstjórna eftir því sem við getur átt. Ekki er heimilt að hefja talningu atkvæða fyrr en öllum kjörstöðum hefur verið lokað í þeim sveitarfélögum sem taka þátt í atkvæðagreiðslu um sameiningartillögu.

124. gr.

Skilyrði fyrir frjálstri sameiningu

Sveitarfélag verður ekki sameinað öðrum sveitarfélögum nema fleiri kjósendur í atkvæðagreiðslu skv. 123. gr. séu fylgjandi henni en andvígir, sbr. þó 2. mgr. þessarar greinar.

Sveitarstjórnnum sveitarfélaga þar sem sameiningartillaga hlýtur samþykki meirihluta kjósenda er heimilt að ákveða sameiningu þeirra sveitarfélaga þótt tillaga samstarfsnefndar hljóti ekki samþykki meirihluta kjósenda í öllum sveitarfélögum sem að tillögunni stóðu, enda sé um að ræða a.m.k. 2/3 sveitarfélaganna og að í þeim sveitarfélögum búi a.m.k. 2/3 hlutar íbúa á svæðinu.

125. gr.

Fjárhagslegar ráðstafanir eftir samþykkt sameiningartillögu

Hafi tillaga um sameiningu hlotið samþykki skv. 123. og 124. gr. er sveitarstjórnnum viðkomandi sveitarfélaga óheimilt að skuldbinda sveitarsjóði eða samþykkja greiðslur úr sveitarsjóði sem ekki leiðir af lögum, fjárhagsáætlun eða fyrri samþykkt sveitarstjórnar nema allar hlutaðeigandi sveitarstjórnir samþykki slíka ráðstöfun.

126. gr.

Undirbúningur að stofnun nýs sveitarfélags

Hafi sameining hlotið samþykki skv. 123. og 124. gr. skulu þær sveitarstjórnir, sem hlut eiga að máli, hver um sig velja tvo til þrjá fulltrúa eftir samkomulagi, til setu í sérstaka stjórn til undirbúnings að stofnun hins nýja sveitarfélags.

Stjórn til undirbúnings nýs sveitarfélags skal semja samþykkt um stjórn og fundarsköp hinnar nýju sveitarstjórnar. Hún skal einnig taka ákvarðanir um fjárhagsmálefni hins nýja sveitarfélags, taka saman yfirlit yfir allar samþykktir og reglugerðir sem gilda í þeim sveitarfélögum sem sameinuð hafa verið og vinna tillögur að endurskoðun þeirra og samræmingu. Ákvarðanir þessar skulu sendar ráðuneytinu sem staðfestir sameininguna að því gefnu að það telji að sameiningin sé svo vel undirbúin að hún geti gengið hnökralaust fyrir sig. Ráðuneytið getur í þessu sambandi leitað umsagna viðkomandi sveitarstjórna um þær tillögur sem stjórn til undirbúnings að stofnun nýs sveitarfélags hefur gert.

Séu sveitarfélög þau sem sameinuð eru í umdæmi tveggja eða fleiri sýslumanna skal ráðuneytið leita umsagnar viðeigandi ráðherra áður en ákvörðun um sameiningu er tekin.

127. gr.

Sameining yfir mörk kjördæma

Heimilt er að sameina sveitarfélög yfir mörk kjördæma, en slík sameining hefur ekki áhrif á skipan kjördæma við alþingiskosningar.

128. gr.

Birting ákvörðunar um sameiningu

Þegar ráðuneytið hefur staðfest sameiningu sveitarfélaga samkvæmt framanskráðu skal það gefa út tilkynningu um sameininguna sem birta skal í B-deild Stjórnartíðinda. Þar skal greint frá nafni hins nýja sveitarfélags, hvaða sveitarfélög hafa verið sameinuð, tölu sveitarstjórnarmanna og um gildistöku sameiningar og kosningar skv. 129. gr. Samhliða skal birt samþykkt um stjórn og fundarsköp hins nýja sveitarfélags, sem öðlast skal gildi um leið og nýtt sveitarfélag tekur til starfa skv. 129. gr.

129. gr.

Gildistaka sameiningar

Að tillögu stjórnar til undirbúnings að stofnun hins nýja sveitarfélags tekur ráðuneytið ákvörðun um það með hvaða hætti sameining öðlast gildi. Verður það annaðhvort með því að kosið er til sveitarstjórnar fyrir hið nýja sveitarfélag eða með því að sveitarstjórn eins hinna sameinuðu sveitarfélaga tekur yfir stjórn þess nýja til loka kjörtímabils.

Ef kosið skal til nýrrar sveitarstjórnar ákveður ráðuneytið, að tillögu stjórnar til undirbúnings að stofnun hins nýja sveitarfélags hvaða dag kosningar til hins sameinaða sveitarfélags fara fram. Um kosningar til nýrrar sveitarstjórnar fer að öðru leyti eftir ákvæðum laga um kosningar til sveitarstjórna. Nýkjörin sveitarstjórn tekur við stjórn hins nýja sveitarfélags 15 dögum eftir kjördag. Á sama tíma tekur sameining gildi.

Að öðru leyti gilda ákvæði laga þessara og laga um kosningar til sveitarstjórna um skipti á sveitarstjórnnum.

Ef sveitarstjórn eins hinna sameinuðu sveitarfélaga tekur yfir stjórn þess nýja til loka kjörtímabils tekur sameining gildi á þeim degi sem ráðuneytið ákveður. Sama dag fellur umboð annarra sveitarstjórna hinna sameinuðu sveitarfélaga úr gildi.

130. gr.

Endurskoðun reglugerða og samþykkt

Sveitarstjórn hins sameinaða sveitarfélags skal svo fljótt sem við verður komið taka til umræðu og setja nýjar samþykktir, reglugerðir og gjaldskrár fyrir hið nýja sveitarfélag. Sveitarstjórn er heimilt að ákveða að tilteknar reglur eða samþykktir sem gilt hafa í einu af viðkomandi sveitarfélögum skuli gilda fyrir hið nýja sveitarfélag í heild á meðan unnið er að setningu nýrra reglna. Um slíka ákvörðunartöku gilda sömu reglur og um setningu nýrra reglna í viðkomandi málaflokki, þar á meðal kröfur um tvær umræður eða staðfestingu ráðherra ef við á. Á meðan unnið er að því að setja viðeigandi reglur fyrir hið nýja sveitarfélag er heimilt að láta eldri reglur gilda í hverju hinna eldri sveitarfélaga, þó ekki lengur en í þrjá mánuði frá gildistöku sameiningar.

Að því leyti sem ákvörðunum, s.s. um skatta, verður ekki breytt innan ársins vegna ákvæða annarra laga skal heimilt að hafa mismunandi reglur innan hins nýja sveitarfélags þann tíma sem af ákvæðum viðkomandi laga leiðir.

131. gr.

Fjárhagsleg aðstoð Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga

Ráðuneytið getur, að fenginni umsögn Sambands íslenskra sveitarfélaga, sett almennar reglur um að Jöfnunarsjóður sveitarfélaga veiti fjárhagslega aðstoð til þess að greiða fyrir sameiningu sveitarfélaga. Slíka aðstoð má veita í allt að fimm ár eftir sameiningu.

XIII. KAFLI
Samráð við íbúa

132. gr.

Réttur íbúa til áhrifa á stjórn sveitarfélags

Sveitarstjórnin skal leitast við að tryggja íbúum sveitarfélagsins, og þeim sem njóta þjónustu þess, möguleika til að taka þátt í og hafa áhrif á stjórn sveitarfélagsins.

Þátttöku og áhrif íbúa má meðal annars tryggja:

1. með borgarafundum,
2. með íbúáþingum,
3. með íbúakosningum,
4. með skipun íbúa- og notendaráða,
5. með upplýsingagjöf og samráði við íbúana,
6. með því að skipuleggja stjórnarsýsluna eftir staðbundnum forsendum,
7. með samstarfi eða annarri aðstoð við íbúa sem vilja vinna að málefnum sveitarfélagsins.

133. gr.

Upplýsingar um málefni sveitarfélags

Sveitarfélög skulu upplýsa íbúa sína um einstök mál og áætlanir sem þar eru til umfjöllunar og varða íbúa sveitarfélagsins með almennum hætti. Sveitarfélag skal m.a. gæta þess að íbúar fái upplýsingar um áhrif á þjónustu sveitarfélags til skemmri og lengri tíma, fjárhag sveitarfélagsins, umhverfi og markmið sem að er stefnt.

134. gr.

Borgarafundir

Heimilt er sveitarstjórn að efna til almennra borgarafunda um málefni sveitarfélagsins. Heimilt er að binda rétt til þátttöku í fundi við íbúa alls sveitarfélagsins, eða afmarkaðs hluta þess. Einnig er heimilt að binda rétt til þátttöku í fundi við þá sem kosningarétt hafa í sveitarfélagi, eða afmörkuðum hluta þess, þremur vikum fyrir útgáfu fundarboðs.

Til almenns borgarafundar skal boðað með opinberri auglýsingu eigi síðar en 10 dögum fyrir fundardag. Ef réttur til þátttöku í fundi er takmarkaður skal það skýrlega koma fram í fundarboðinu. Þar skulu einnig koma fram upplýsingar um form fundar, þar á meðal hvort þátttakendum gefist tækifæri til að taka þátt í umræðum, leggja fram fyrirspurnir og tillögur.

Ef atkvæðagreiðsla á að fara fram á fundi skal það koma fram í fundarboði, ásamt þeirri tillögu sem greiða á atkvæði um. Atkvæðisrétt hafa þeir sem heimil er þátttaka í fundi, sbr. 1. mgr.

Ályktanir almennra borgarafunda eru ekki bindandi fyrir sveitarstjórn.

135. gr.

Íbúáþing

Heimilt er sveitarstjórn að boða til íbúáþinga til samráðs um málefni sveitarfélagsins. Íbúáþing geta verið bundin við ákveðin svæði innan sveitarfélags og heimilt er að binda rétt til þátttöku í þeim með sama hætti og greinir í 139. gr.

Niðurstöður íbúáþinga eru ekki bindandi fyrir sveitarstjórn.

136. gr.

Íbúakosningar

Heimilt er sveitarstjórn að efna til almennrar atkvæðagreiðslu um einstök málefni sveitarfélagsins.

Atkvæðagreiðsla samkvæmt þessari grein er ráðgefandi nema sveitarstjórn ákveði að hún skuli binda hendur hennar til loka kjörtímabils. Ákvörðun um að atkvæðagreiðsla skuli vera bindandi má binda skilyrði um að tiltekið hlutfall kosningarbærra manna hafi tekið þátt í atkvæðagreiðslu.

Atkvæðagreiðsla getur tekið til alls sveitarfélagsins, eða hluta þess samkvæmt nánari ákvörðun sveitarstjórnar.

Til atkvæðagreiðslu skal boða með a.m.k. fjögurra vikna fyrirvara með opinberri auglýsingu. Samhliða skal sveitarstjórn opinberlega kynna þá tillögu sem borin verður undir atkvæði og þær upplýsingar sem kjósendum eru nauðsynlegar til að geta tekið til hennar upplýsta afstöðu.

Rétt til þátttöku í atkvæðagreiðslu eiga þeir sem kosningarétt hafa í sveitarfélaginu, samkvæmt lögum um kosningar til sveitarstjórna, á þeim degi sem til atkvæðagreiðslu er boðað samkvæmt 4. mgr. Ef atkvæðagreiðsla er bundin við hluta sveitarfélags hafa rétt til þátttöku í atkvæðagreiðslu kosningabærir einstaklingar sem búsettir eru á viðkomandi svæði á þeim degi sem til kosninga er boðað.

Atkvæðagreiðsla skal vera leynileg og allir kosningabærir hafa jafnan atkvæðisrétt.

Við framkvæmd atkvæðagreiðslu samkvæmt þessari grein skal farið eftir meginreglum laga um kosningar til sveitarstjórna eftir því sem við getur átt.

137. gr.

Framkvæði íbúa sveitarfélagsins

Ef minnst 5% af kosningabærum einstaklingum í sveitarfélagi óska borgarafundar skal sveitarstjórn verða við því svo fljótt sem unnt er. Hið sama á við ef minnst 20% af kosningarbærum einstaklingum í sveitarfélagi óska íbúakosningar. Sveitarstjórnin á þó ákvörðunarvald um framkvæmd viðkomandi viðburðar og þá spurningu sem lögð verður fyrir sé um atkvæðagreiðslu í íbúakosningu að ræða.

XIV. KAFLI

Önnur atriði

138. gr.

Sveitarstjórn verður óstarfhæf

Verði sveitarstjórn, að mati ráðuneytisins, óstarfhæf vegna neyðarástands í sveitarfélagi, s.s. af völdum náttúruhamfara, getur ráðuneytið falið sveitarstjórn og viðeigandi nefndum nágrannasveitarfélags að fara með stjórn sveitarfélagsins. Ráðuneytið getur einnig skipað sveitarfélagi sérstaka framkvæmdastjórn kunnáttumanna um rekstur sveitarfélaga sem þá tekur að fullu við hlutverki hinnar óstarfhæfu sveitarstjórnar, nefnda hennar og starfsmanna eftir því sem þörf er á. Ráðuneytið skal með reglugerð setja almennar reglur um starfshætti slíkrar framkvæmdastjórnar.

Ráðuneytið skal birta ákvörðun skv. 1. mgr. í Stjórnartíðindum og getur hún aðeins gilt til fjögurra mánaða í senn.

139. gr.

Skoðunarmenn sveitarfélagsins

Á fyrsta fundi nýkjörinnar sveitarstjórnar skal hún kjósa tvo skoðunarmenn og jafnmarga til vara til loka kjörtímabils sveitarstjórnar. Skoðunarmenn skulu hafa kosningarrétt

og kjörgengi í hlutaðeigandi sveitarfélagi. Aðal- og varamenn í sveitarstjórn og starfsmenn sveitarfélagsins eru ekki kjörgengir sem skoðunarmenn hjá sveitarfélaginu. Skoðunarmaður ekki taka þátt í ákvörðunum eða öðrum aðgerðum á vegum sveitarfélagsins sem geta leitt til þess að hlutleysi hans við framkvæmd skoðunarstarfa sé stefnt í hættu.

Hlutverk skoðunarmanna er að yfirfara ársreikning sveitarfélagsins og einstök fjárhagsleg málefni þess, stofnana sveitarfélags og fyrirtækja eftir því sem þeim þykir ástæða til. Sveitarstjórn skal veita skoðunarmönnum aðgang að upplýsingum og gögnum sem þeim er þörf á vegna starfs síns. Þeir geta kallað eftir upplýsingum úr stjórnslu sveitarfélagsins og kynnt sér gögn sem fyrir liggja, enda standi sérstakar reglur um þagnarskyldu því ekki í vegi.

Skoðunarmenn skulu gæta trúnaðar um það sem þeir verða áskynja í starfi sínu og leynt á að fara samkvæmt lögum eða eðli máls. Þagnarskylda helst þótt látið sé af starfi. Skoðunarmenn skulu á hverju ári afhenda sveitarstjórn skriflega greinargerð um skoðunarstörf sín. Þar skulu þeir setja fram skriflegar ábendingar og tillögur um endurbætur varðandi meðferð fjármuna, um innra eftirlit, stjórnslu og annað sem þeir telja að geti verið til bóta í rekstri sveitarfélagsins.

Sveitarstjórn skal varðveita á öruggan hátt öll gögn um samskipti við skoðunarmenn.

Ráðherra setur, að höfðu samráði við samtök sveitarfélaga, nánari ákvæði um hlutverk skoðunarmanna og rétt þeirra til þóknunar.

140. gr.

Sérreglur um stjórn og stjórnskipulag einstakra sveitarfélaga

Ef sveitarstjórn óskar er ráðuneytinu heimilt, í tilraunaskyni, að staðfesta samþykkt um stjórn og fundarsköp fyrir viðkomandi sveitarfélag sem gerir ráð fyrir öðru stjórnskipulagi en kveðið er á um í lögum þessum, þar á meðal um aukinn fjölda sveitarstjórnarmanna og aukið hlutverk einstakra nefnda eða starfsmanna sveitarfélagsins við daglega stjórn sveitarfélagsins því samfara.

Tilgangur heimildar skv. 1. mgr. er að veita færi til yfirvegaðrar og skynsamlegrar þróunar á sveitarstjórnarstiginu, m.a. vegna stækkunar sveitarfélaga. Samþykktir um stjórn og fundarsköp sem staðfestar eru á grundvelli þessarar greinar skulu vera ítarlegar og taka til allra þátta sem nauðsynlegt er svo stjórn sveitarfélags geti gengið hnökralaust fyrir sig. Miða skal við að ekki séu fleiri en ein sambærileg tilraun um stjórnfyrrirkomulag gerðar í einu.

Sé heimild samkvæmt 1. mgr. beitt skal það eigi gert til skemmri tíma en átta ára í senn, nema veigamiklar ástæður mæli með að fallið sé frá því. Ef fallið er frá stjórnskipulagi sem ákveðið er skv. þessari grein skal sveitarstjórn þegar setja sveitarfélaginu nýja samþykkt um stjórn og fundarsköp sem er í samræmi við ákvæði laga þessara. Verður þessari heimild þá ekki beitt á ný af hálfu viðkomandi sveitarfélags fyrr en að átta árum liðnum.

XV. KAFLI

Gildistaka og breytingar á öðrum lögum

140. gr.

Gildistaka

Ákvæði VII., VIII., IX., og XI. kafla laga þessara öðlast þegar gildi. Á sama tíma falla úr gildi ákvæði VI., VII. og X. kafla sveitarstjórnarlaga nr. 45/1998, með síðari breytingum. Önnur ákvæði laga þessara öðlast gildi 1. júlí 2012. Á sama tíma falla úr gildi sveitarstjórnarlög nr. 45/1998, með síðari breytingum.

141. gr.

Breytingar á öðrum lögum

Við gildistöku laga þessara breytast eftirfarandi ákvæði laga sem hér segir:

1. Lög um afréttarmálefni, fjallskil o.fl., nr. 6/1986, með áorðnum breytingum:
  - a. 1. mgr. 1. gr. verður svohljóðandi: Hvert sveitarfélag er fjallskilaumdæmi sem skiptist í fjallskiladeildir eftir því sem ákveðið er í fjallskilasamþykkt.
  - b. 2. mgr. 1. gr. fellur brott.
  - c. 2. gr. verður svohljóðandi: Sveitarstjórn hefur á hendi yfirstjórn allra afréttar- og fjallskilamála í sínu umdæmi.
  - d. 1. mgr. 3. gr.: Í stað orðsins „héraðsnefnd“ kemur „sveitarstjórn“.
  - e. 5. gr. verður svohljóðandi: Það skulu vera afréttir sem að fornu hafa verið. Þó getur sveitarstjórn ákveðið nýja afrétti með samþykki landeigenda. Ennfremur geta sveitarstjórnir breytt takmörkum afrétta og lagt til þeirra land er þær hafa full umráð yfir. Ekki verður afréttarland, þótt í einkaeign sé, ert að heimalandi nema samþykki sveitarstjórnar komi til.
  - f. 6. gr.: Í stað orðsins „Héraðsnefnd“ kemur „Ráðherra landbúnaðarmála“ og í stað orðsins „sýslunnar“ kemur „ráðuneytisins“.
  - g. 1. mgr. 14. gr. verður svohljóðandi: Nú eru tvö sveitarfélög eða fleiri í fjallskiladeild (upprekstrarfélagi) og þykir sveitarstjórn í einu þeirra nauðsyn bera að ganga úr fjallskiladeildinni og stofna nýja, og boðar þá sveitarstjórn til fundar með búendum í hreppnum sem upprekstur eiga og lætur atkvæði ganga um málið. Verði $\frac{3}{4}$ þeirra, er atkvæðisrétt eiga, því fylgjandi að ganga úr fjallskiladeildinni tilkynnir sveitarstjórn það ráðherra landbúnaðarmála og setur nýja fjallskilasamþykkt. Ráðherra skipar þrjá óvilhalla menn í skiptanefnd til að stýra skiptum á sameiginlegum eignum fjallskiladeildarinnar.
  - h. a liður 2. mgr. 14. gr.: Í stað orðsins „sýslunefnd“ kemur „ráðherra“.
  - i. b liður 2. mgr. 14. gr.: Tveir síðustu málsliðirnir falla brott.
  - j. Við 14. gr. bætist ný málsgrein svohljóðandi: Niðurstöðu skiptanefndar má skjóta til ráðherra.
  - k. 1. mgr. 18. gr.: Í stað orðsins „héraðsnefndir“ kemur „sveitarstjórn“.
  - l. b liður 1. mgr. 18. gr.: Orðin „Sveitarstjórn viðkomandi sveitarfélags“ falla brott.
  - m. c liður 1. mgr. fellur brott.
  - n. d liður 1. mgr. fellur brott.
  - o. 19. gr.: Í stað orðsins „héraðsnefnd“ kemur „sveitarstjórn“ og orðin „hlutaðeigandi sveitarstjórnar“ falla brott.
  - p. 1. mgr. 20. gr.: Orðið „héraðsnefnd“ fellur brott.
  - r. 5. mgr. 20. gr. verður svohljóðandi: Sveitarstjórn annast um að ítala sé gerð.
  - s. 21. gr. verður svohljóðandi: Sveitarstjórn sér um að sýslumanni berist fundarályktun um ítölu samkvæmt 20. gr.. Sýslumaður annast skipun 3ja manna ítölunefndnar. Sýslumaður tilnefnir formann nefndarinnar, en Bændasamtök Íslands og Landgræðsla ríkisins sinn manninn hyort. Varamenn skulu tilnefndir af sömu aðilum.
  - t. 1. mgr. 27. gr.: Síðasti málsliðurinn fellur brott.
  - u. 48. gr. verður svohljóðandi: „Sveitarstjórn ákveður í fjallskilasamþykkt hvar aðalréttir og aukaréttir skuli vera í fjallskilaumdæmi. Þar skal og tiltekið á sama hátt hvaða leitarsvæði skuli gengin til hveðrar réttar og hvaða daga göngur skuli gerðar á hverjum stað. Gangnadögum má þó breyta fyrir eitt haust í senn, enda sé þess gætt, ef göngum er flýtt eða frestað að breytingin nái til leitarsvæða er saman liggja.
  - v. 55. gr.: Í stað orðsins „héraðsnefnd“ kemur „sveitarstjórn“.
  - x. 56. gr. Orðið „sveitarstjórn“ fellur brott.

2. Lög um náttúruvernd nr. 44/1999, með áorðnum breytingum, 11. gr.: Orðin „eða héraðsnefndar“ og „og héraðsnefndir“ falla brott.

3. Lög um landgræðslu nr. 17/1965, með áorðnum breytingum, 19. gr. verður svohljóðandi: Í hverju sveitarfélagi skal starfa gróðurverndarnefnd sem kosin er af